

Ім'я користувача:
Полтавський інститут економіки і права Полтавськи...

ID перевірки:
1016281574

Дата перевірки:
25.05.2024 08:52:39 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
25.05.2024 08:56:28 EEST

ID користувача:
100011301

Назва документа: Норенко Л. В. маг

Кількість сторінок: 65 Кількість слів: 14785 Кількість символів: 116607 Розмір файлу: 382.00 KB ID файлу: 1016074363

13.1% Схожість

Найбільша схожість: 6.82% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1010091409)

6.64% Джерела з Інтернету 521 Сторінка 67

6.9% Джерела з Бібліотеки 29 Сторінка 69

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи 6

ВСТУП

Актуальність дослідження. За період існування людства завжди була частина людей, котрі потребували до себе особливої уваги, яка полягала в створенні оптимальних умов для їх соціалізації та інтеграції в суспільство. Люди з інвалідністю пройшли складний історичний шлях: від ізоляції чи фізичного знищення до можливості повноцінного життя та інтеграції в суспільство. За цей період змінилася і позиція осіб з інвалідністю: від положення меншовартості та виживання, до участі в прийнятті соціально значимих законопроектів, формуванні державної політики, створенні різноманітних підприємств, громадських організацій, реабілітаційних центрів тощо. Таким чином, особи з інвалідністю з пасивної громадської позиції перейшли в активну, дієву. Звісно, мова йде не про весь загал осіб даної категорії, а про їх більшу частину, оскільки, нажаль, частина з них так і залишилась осторонь формування соціального процесу.

Соціальні проблеми осіб з інвалідністю вивчалися Т. Парсонсом, Н. Васильєвою, Г. Беккером, Е. Лемертоном, І. Гофманом, О. Бацман., Г. Давиденко, П. Бабиченко, О. Ткаченко, М. Чайковським та багатьма іншими науковцями та дослідниками.

Серед загальної кількості людей з особливими потребами ми спробували детальніше зупинитися на проблемах та перспективах осіб з порушеннями опорно-рухового апарату (ОРА) та дитячим церебральним паралічем (ДЦП).

Діагноз «Дитячий церебральний параліч» - далі ДЦП, в Україні мають понад 30 тисяч осіб. Значна частина осіб з ДЦП пересувається на кріслах колісних. В зв'язку з цим вони відчують архітектурні бар'єри. Однією з найефективніших «ланок», яка представляє потреби та інтереси осіб з інвалідністю у суспільстві є громадські організації для зазначеної категорії. Ці об'єднання громадян, створені для задоволення, представлення та захисту законних соціальних, економічних, культурних, національних, вікових, творчих і інших інтересів своїх членів. Вони відносяться до так званого «третього сектору».

Із загальної кількості в українському суспільстві громадських об'єднань, яких налічується близько 18 тис, понад 900 організацій зосереджують свою діяльність на проблемах осіб з інвалідністю, серед них 119 займаються питаннями осіб з порушеннями ОРА. Актуальність дослідження обумовлена загальною тенденцією розвитку українського соціуму і місця громадських організацій в ньому, а також перспектив вивчення громадських організацій осіб з ДЦП.

Об'єкт дослідження – соціальні проблеми осіб з інвалідністю.

Предмет дослідження – роль громадських організацій у вирішенні соціальних проблем осіб з ДЦП.

Мета дослідження полягає у вивченні діяльності громадських організацій осіб з ДЦП в Україні та закордоном, їх ролі у вирішенні соціальних проблем осіб з ДЦП.

Завдання магістерського дослідження:

1. розглянути проблеми соціальної інтеграції та самореалізації осіб з ДЦП;
2. дослідити наукові підходи ставлення суспільства до людей з обмеженими можливостями;
3. описати історичний аспект допомоги особам з обмеженими можливостями;
4. вивчити діяльність громадських організацій осіб з ДЦП в Україні та механізмів їх взаємодії з державою;
5. зробити порівняльний аналіз громадських об'єднань в Україні та за кордоном ;
6. проаналізувати нормативно – правову базу діяльності громадських організацій та підприємств громадських організацій інвалідів;
7. розкрити роль громадських організацій у вирішенні соціальних проблем, соціальної адаптації та соціальної інтеграції осіб з ДЦП.

Гіпотеза дослідження базується на науковому припущенні, що кризові трансформаційні процеси в державі є передумовою виникнення громадських об'єднань осіб з ДЦП, оскільки дані процеси спонукають людей з

інвалідністю працювати заради поліпшення власного соціального становища.

Теоретичне значення полягає в подальшому дослідженні громадських об'єднань осіб з ДЦП в Україні, а саме в одержанні нових відомостей про наукові підходи стосовно проблем осіб з інвалідністю, їх соціальної інтеграції, сучасного стану громадських об'єднань в Україні та за кордоном, та ролі неурядових організацій у вирішенні проблем людей даної категорії.

Практичне значення полягає в використанні результатів магістерського дослідження для поліпшення практичної діяльності громадських організацій для осіб з ДЦП та іншими фізичними порушеннями.

Методи дослідження. Для розв'язання завдань використано: теоретичні методи – аналіз та узагальнення отриманої інформації з проблеми дослідження; систематизація та інтерпретація зібраних даних, моделювання; емпіричні методи – інтерв'ю, спостереження.

Апробація результатів дослідження. Зміст та основні результати магістерського дослідження обговорювались автором на таких науково-практичних конференціях: 1) V Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю м. Полтава, Полтавський інститут економіки і права, 5-6 грудня 2023 року та 2) Міжнародній науково-практичній конференції «Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу: (м. Полтава, 15 -16 травня 2024 р.).

Структура роботи. Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

НАУКОВО - ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ДЛЯ ОСІБ З ДЦП

1.1. Наукові підходи аналізу моделей ставлення суспільства до осіб з інвалідністю

В останні десятиріччя увага до проблем осіб з інвалідністю помітно зросла. Підґрунтям для цього стало усвідомлення частини суспільства необхідності дослідження проблем осіб з функціональними та психічними порушеннями заради поліпшення їх становища в соціумі та активізації внутрішнього потенціалу інвалідів. Ґрунтовну роботу в цьому напрямку зробили вітчизняні та зарубіжні науковці.

Одним з найважливіших критеріїв балансу, стабільності суспільства в соціології розглядається підтримка людського потенціалу, який утворює соціальну систему. Мається на увазі не тільки забезпечення відтворення населення, прожиткового мінімуму, здоров'я людей, але і створення умов для їх особистісного розвитку [40]. Це стосується і питання активізації та соціальної інтеграції осіб з обмеженими можливостями.

Для кожного суспільства та історичного проміжку часу характерною є певна ідеологія. Спираючись на принципи ідеології, в суспільстві функціонують і моделі політики до осіб з особливими проблемами. Надзвичайно лаконічно та обґрунтовано це проаналізував український науковець Бабиченко П.П. [9].

Наприклад, у Радянському Союзі у людей з інвалідністю сформувався феномен «патологічної ідентичності» - нав'язаної соціумом за допомогою стигматизації індивіда, котра закріплюється в суспільній свідомості за допомогою стереотипів [9].

На думку Ткаченко О.А. існує декілька моделей соціальної політики по

відношенню до осіб з інвалідністю [8] – патерналіська модель, котра ігнорувала активні дії особистості, створюючи повну залежність індивіда від державної матеріально-соціальної підтримки. Саме ця модель притаманна радянській політичній системі. Впровадження цієї моделі призвело до створення комунікативного бачення їх проблем, формуванню суспільного «неприйняття» [9].

Моральна модель індивідуальності – визначала інвалідність як ганьбу і релігійне покарання за гріхи. На думку Бабиченко П.П. дана модель була особливо важкою для осіб з інвалідністю. Зазвичай, вона породжувала соціальну відчуженість та зненавиджене ставлення до себе в осіб з інвалідністю. Причиною слугувало те, що ганьба поширювалась на всіх членів сім'ї. Це призвело до спроб позбутися стигми членами сім'ї за допомогою встановлення дистанції від людини з інвалідністю та розміщення інваліда в ізольовану стаціонарну установу. Подібна «моральність», ставала справжнім покаранням для людини з обмеженими можливостями, оскільки назавжди позбавляла її будь-якого шансу відігравати коли-небудь вагому роль в суспільстві.

Інша пасивна модель – медична модель інвалідності розділяє людей на повноцінних (тобто здорових) та неповноцінних (осіб з інвалідністю). Особи, які мають психічні чи фізичні порушення змушені брати на себе «роль хворого», а насправді – аутсайдера. Дана модель теж спрямована на ізоляцію індивіда від суспільства, оскільки з одного боку оцінює його як не здатного самостійно жити, а з іншого – відмови від обов'язків перед суспільством. Єдиною надією для людини в такому випадку залишається очікування підвищення власного соціального статусу за рахунок поліпшення здоров'я.

У відповідності до даної моделі, нездатність осіб з інвалідністю бути повноправним членом суспільства розглядалося як прямий результат наявності в нього дефекту [16]. На практиці дана модель виявилася хибною, оскільки для багатьох людей інвалідність не стала на заваді успішної самореалізації.

В свою чергу, реабілітаційна модель має за мету адаптувати людину до

соціуму шляхом усунення або компенсації фізичних порушень [15]. Суть моделі розвивається однобічно: від індивіда до соціуму, не враховуючи необхідності певних змін в самому суспільстві в інтересах інвалідів.

В країнах Заходу еталоном по відношенню до осіб з інвалідністю стала інноваційна модель або, як її ще називають модель громадських прав. Вона спрямована на впровадження анти дискримінаційної політики по відношенню до осіб з інвалідністю.

Модель громадських прав є інноваційною в тому сенсі, що вперше в історії в ній інваліди розглядаються як рівноправні члени суспільства і його активні учасники. Суспільство створює передумови для їх повернення в звичайне середовище, використовуючи стратегію деізоляції. Це відбувається тому, що модель громадських прав в своїй серцевині містить ідею соціальної моделі інвалідності [22].

Соціальна модель інвалідності сприймає осіб з інвалідністю не як девіанта, вказуючи, що соціальна дискримінація – це найсуттєвіша проблема, а як індивіда, котрий має дефекти та фізичні порушення, які є складовими нормального аспекту його життя.

Звичайно, впровадження даної моделі є доцільним, оскільки це позитивно вплине на життя окремих осіб з функціональними порушеннями і розвитку суспільства. Проте, нажаль, для українського суспільства це зробити вкрай важко, так як не створені належні умови соціального розвитку осіб з інвалідністю. Не зважаючи на те, що в Україні існує низка проектів, документів, програм, але практично впроваджується лише їх незначна кількість. Навіть на ідеологічному рівні ми спостерігаємо явище соціальної ексклюзії осіб з інвалідністю.

Причинами подібного становища осіб з функціональними порушеннями на думку П.П. Бабиченко є наявність в суспільстві декількох бар'єрів, котрі потрібно подолати, усунути заради інтеграції осіб з інвалідністю у суспільство [11].

1. негативне відношення до осіб з інвалідністю можливостями,

яке і в наш час існує в суспільстві. Воно функціонує на мікро-, мезо- та макрорівнях, яке на практиці навішує ярлики та формує образливі стереотипи;

2. інституціональні бар'єри, які вагомо зменшують «життєві шанси» осіб з інвалідністю;
3. архітектурні та транспортні бар'єри, які заважають створенню комфортного життєвого середовища;
4. законодавча сфера.

Кожен з цих бар'єрів взаємопов'язаний та тягне за собою велику кількість негативних практик соціальної політики держави, яка мала б бути спрямована на соціальну інтеграцію осіб з інвалідністю. І лише усунення або зменшення вказаних бар'єрів дозволять даній категорії бути «включеними», ІНКЛЮЗОВАНИМИ в соціальну взаємодію.

Мета моделі громадських прав – реформування основних соціальних інститутів по включенню в них осіб з інвалідністю, але не створення паралельного простору, де могли б існувати люди з інвалідністю [33].

І саме діяльність соціальних інститутів: сім'ї школи, ЗМІ, апарату держави можуть сформувати як позитивне уявлення про осіб з інвалідністю, так і умови збалансованого, повноцінного розвитку осіб з інвалідністю, їх соціальної адаптації, інтеграції та самореалізації.

Інша наукова концепція пояснює феномен інвалідності з позиції теорії соціального конструкціонізму [50]. З цієї точки зору стан людського організму може бути по – різному сприйнято самою людиною і оточуючим світом, і мати різні наслідки для учасників взаємодії в залежності від їх статі і віку, культурних традицій і соціальних умов, тобто контексту ситуації, яка розглядається. Якщо це так, то інвалідність можна розуміти не лише як фізіологічну патологію організму, дефект зовнішнього вигляду або поведінки людини, але і як соціальне поняття « ярлик». Цей ярлик – знання про інвалідність – може наклеювати на людину певна соціальна система, в котрій даний стан прийнято вважати відхиленням від норми. Змінивши соціальне

оточення, перейшовши в іншу соціальну групу, ми можемо зняти з себе цей ярлик або змінити його на інший, котрий в меншій мірі буде обмежувати можливості осіб з інвалідністю.

У рамках теорії наклеювання ярликів або теорії соціальної реакції (Г.Беккер, Е. Лемертон) для позначення осіб з обмеженими можливостями використовується поняття «девіанти». Інвалідність вважається як відхилення від соціальної норми, носіям цієї девіації наклеюється ярлик – інвалід [3]. У рамках цієї теорії вивчаються проблеми конкретного індивіда за допомогою вивчення відносин до нього суспільства в цілому через вивчення феноменів соціального контролю, соціальної реакції. З'являється нове поняття «соціальний атитюд» (від англ. слова attitude – ставлення, установка)[34]. У вітчизняних дослідженнях на цій методологічній базі проблеми інвалідизації вивчалися М. П. Левицькою та ін.

У теорії стигматизації Гофмана вивчаються соціальні проблеми індивіда через призму вивчення відносин до нього суспільства [14]. В даній теорії, яку поглибила Н. В. Васильєва, також проблема осіб з інвалідністю розглядається як наслідок наклеювання на осіб з інвалідністю стигми « девіанти» [13].

Розгляд механізмів і соціальних наслідків стигматизації можна співвіднести з механізмами соціальної реакції, соціального контролю [15].

Соціокультурне бачення глибоко вкорінене в клінічній практиці й тих установах, котрі проводять експертизу здоров'я, освіти та реабілітації людей з обмеженими можливостями. Виходить, що не природні дані, а саме суспільство дискримінують індивідів та їх сім'ї, позбавляючи їх соціальних прав, створюючи нерівність та соціальну стратифікацію [47]. Тому виходом з даної ситуації має бути зміна суспільного сприйняття особливостей людей з інвалідністю.

Соціальна диференціація осіб з інвалідністю та здорових людей скоріш за все утворена шляхом становлення « натуральної» стратифікаційної системи, котра колись володарювала в родовому суспільстві [47].

Стратифікаційний аналіз інвалідності – новий напрямок вітчизняної

соціології, котрий виявляє соціальний статус людей з обмеженими можливостями, ступінь їх соціальної інтеграції і способи підтримання статусних меж цієї соціальної групи, стратегії вияву соціальної нерівності у відношенні до осіб з інвалідністю.

Соціальна стратифікація інвалідності як науковий напрямок може розроблятися як соціокультурне пояснення нерівності, важливе для розуміння проблеми дискримінації та положення в суспільстві меншин, яких дискримінують [33].

Існують й інші підходи. Зокрема, прихильники конструкціоналіського підходу статус людей з обмеженими можливостями аналізують в термінах субкультурного аналізу. Тому ряд вчених, наприклад, Т. Бут, М. Ангрузіно [24] пропонують використовувати якісні методи, наприклад, включене спостереження, інтерв'ю і нормативний аналіз в дослідженнях суб'єктивного життєвого досвіду людей, котрі ексклюзовані, витіснені за периферію суспільства. Це є так званий етнографічний підхід. Цей підхід виступає особливим інструментом комунікації, завдяки якому ми знаходимо, що існують такі якості знайомих нам міст, груп, умов, знання про які могли б суттєво змінити наші уявлення про них [38].

У наукових поглядах Черняєвої Т. І. досліджуються різні форми взаємодії з нетиповими людьми: нормалізація (мейнстрімінг), включення (інклюдія), інтеграція.

Термінологічно, нормалізація – (мейнстрімінг) передбачає співвідношення з деякою нормою, загальноприйнятою соціальною моделю, основним напрямком. Використовується у Скандинавських країнах, у більшості європейських держав і частково в Америці. Відповідні практики концептуалізуються як мейнстрімінг (від англ. mainstream – головна лінія, головний напрямок).

Перше офіційне використання терміну «нормалізація» пов'язують з кінцем XIX сторіччя внаслідок прийняття норвезьким парламентом рішення про створення спеціалізованих шкіл для учнів з інвалідністю, в яких широко

використовувалися б асистивні технології. Вони включають будь – які види пристосувань, техніки, інформаційних матеріалів, які дозволяють людині розвивати функціональні можливості організму. Асистивна технологія – це значно більше, ніж просто обладнання, це особливий вид послуг, відносин, котрі допомагають людині пристосовуватися до життєвого простору настільки легко та незалежно, наскільки це можливо з точки зору нормальної функціональності [28]. Технології допомоги відкривають вихід з зони соціальної нормативності, яка дозволяє людині бути «як усі».

Важливим аспектом нормалізації є визнання лінійності різних моделей життя стосовно нормальності, завдяки чому всі можливі моделі можуть бути показані у вигляді крапок, розташованих на шкалі «добре – погано». Норма – це добре, відхилення – погано. При порівнянні двох моделей життя завжди можна сказати, яка краще. Суспільство поліпшує життя людей надаючи їм можливість наблизитися до норми. На практиці це проявляється в політиці держави, яка створює умови, при яких люди, які втратили зір можуть бачити, глухі – чути, ті, які не можуть ходити – рухатися. Особливе значення при цьому має «нормальний» спосіб засвоєння світу, соціалізованої функціональності тіла, котра моделюється за допомогою асистивних та соціальних, переважно освітніх технологій.

Існує експертна модель соціальної дійсності, яка побудована Петерсеном. Вона базується на ідеї про соціальне конструювання відмінностей в умовах життя типових та нетипових людей. Ці умови найбільш яскраво проявляються на інституціональному рівні. Саме руйнування інституційності є умовою забезпечення дійсної рівності [46].

Насправді ж відбувається проста заміна однієї інституціональності іншою. На заміну ізоляції осіб з інвалідністю настає вторгнення нетиповості в буденність незалежно від бажання та ресурсів самого суб'єкта. І в першому, і в другому випадках мінімізується право вибору.

Набір норм – поведінкових, когнітивних, сенсорних та моторних – виконують функцію маркерів рівня розвитку та соціальної придатності

людини. І в результаті це може призвести до того, проти чого з самого початку була направлена нормалізація – до ексклюзії. Отже, за людиною завжди має залишатися право вибору.

Таким чином, ми приходимо до висновків:

- У кожному суспільстві та історичному проміжку часу домінує модель ставлення соціуму до осіб з інвалідністю, що формується під впливом пануючої в країні ідеології.
- В залежності від пануючої моделі ставлення до осіб з інвалідністю очікується відповідна моделі поведінка інваліда.
- Інвалідність сприймається суспільством як девіація, що спричинює поширення стигматизації відносно людей з обмеженими можливостями.
- В залежності від рівня розвитку суспільної свідомості громадян вони **МОЖУТЬ** використовувати різні форми взаємодії з інвалідами. Зокрема, такими як нормалізація (мейстрімінг), включення (інклюдія), інтеграція.

1.2. Теоретичне обґрунтування формування та діяльності громадських організацій для осіб з інвалідністю

Ключове поняття, з якого варто почати аналіз феномена організації, - це соціальна система. Соціальна система - це особливий клас систем (разом з технічними, біологічними, кібернетичними, екологічними і ін.), елементами яких є люди і виникаючі між ними відносини. У іншому значенні це поняття означає ту або іншу соціальну спільність. До найрозвиненішого виду систем відноситься соціальна організація, для якої характерні такі системно утворюючі якості, як мета, ієрархія, управління, синергія. В найменшій ступені ці ознаки присутні в таких системах, як мала група, населення. Поняття «система» застосоване також до таких історичних узагальнень, як нація, клас. У вельми обмеженому ступені дане поняття може бути віднесене до статистичних якостей населення — освітньої, професійної, вікової, статеві і т.

д., хоча деякі з них можуть створити свої системно утворюючі якості.

Н. Смелзер, підкреслюючи велику і зростаючу роль численних організацій в сучасних розвинутих суспільствах, визначає організацію як характерну для складного суспільства « велику соціальну групу, яку створюють для досягнення певних цілей » [23].

Організація є вищим рівнем розвитку соціальних систем. Але стосовно соціальних об'єктів термін «організація» вживається в наступних випадках.

1. Організацією може називатися штучне об'єднання інституційного характеру, яке займає певне місце в суспільстві і призначене для виконання більш - менш чіткої функції. У цьому значенні організація виступає як соціальний інститут з відомим статусом і розглядається як автономний об'єкт. У такому значенні словом «організація» можна назвати, наприклад, підприємство, орган влади, добровільний союз тощо.

1. Термін «організація» може позначати певну діяльність по організації, включаючи розподіл функцій, налагодження стійких зв'язків, координацію і т.д. Тут організація виступає як процес, пов'язаний з цілеспрямованою дією на об'єкт і, значить, з присутністю фігури організатора і контингенту організовуваних. У цьому значенні поняття «організація» співпадає з поняттям «управління», хоча і не вичерпує його.

3. Під «організацією» може мислитися характеристика ступеня впорядкованості якогось об'єкту. Тоді цим терміном позначають певну структуру, будову і тип зв'язків, виступаючих як спосіб з'єднання частин в ціле, специфічних для кожного роду об'єктів. У цьому значенні організація об'єкту - це властивість, атрибут останнього. З таким змістом термін уживається, наприклад, коли йдеться про організовані та неорганізовані системи, політичну організацію суспільства, ефективну і неефективну організацію і т.д. Саме це значення мається на увазі в поняттях «формальна» і «неформальна» організація.

Є два механізми утворення організацій, як форм соціальної спільності.

Найчастіше вони виникають тоді, коли досягнення яких-небудь загальних

цілей визнається можливим тільки через досягнення індивідуальних цілей, або коли досягнення індивідуальних цілей виявляється можливим тільки через висунення і досягнення загальних цілей. У першому випадку створюються трудові організації (підприємства і установи), в другому — акціонерні суспільства і так звані масові союзні організації. Таким чином, визначальною ознакою соціальної організації виступає цільова спільність.

Саме колективне ціледосягнення викликає необхідність вводити ієрархію і управління.

Соціальні властивості організації такі:

1) організація створюється як інструмент рішення суспільних задач, засіб досягнення цілей, тому на першому плані при вивченні її стоять такі проблеми, як з'ясування її цілей і функцій, ефективності результатів, мотивації і стимулювання персоналу;

1) організація складається як людська спільність, специфічна соціальність, тобто сукупність соціальних груп, статусів, норм, відносин лідерства, згуртованість/ конфліктності;

2) організація об'єктивується як безособова структура зв'язків і норм, детермінована адміністративними і культурними чинниками. Предметом аналізу організації в цьому значенні виступає агрегована цілісність, побудована ієрархічно і взаємодіюча із зовнішнім середовищем. А основні проблеми тут — рівновага, самоврядування, розподіл праці, керованість організації.

Зрозуміло, всі ці сторони мають лише відносну самостійність, між ними немає різких меж, вони постійно переходять одна в іншу. Більш того, будь-які елементи, процеси і проблеми організації повинні бути розглянуті в кожному з цих трьох вимірювань, в яких вони виступають в різних якостях. Наприклад, індивід в організації є одночасно працівник, особа і елемент системи. Організаційний підрозділ є функціональна одиниця, мала група і підсистема.

А. І. Пригожин у своїй книзі виділяє такі характерні для соціальної організації ознаки: цільова природа, розподіл членів організації за ролями;

розподіл праці та її спеціалізація на функціональній основі; побудова за вертикальним (ієрархічним) принципом з виділенням підсистеми, яка керує і якою керують; наявність специфічних засобів регулювання і контролю за діяльністю організації, перш за все через створені керуючою підсистемою інститути і норми, цілісність соціальної системи [11].

Н. Смелзер вважає, що добровільній організації властиві такі риси:

1. Вона створюється для захисту інтересів її членів;
2. Членство в ній є добровільним: його не присвоюють від народження, як, наприклад, громадянство, і воно не передбачає жорстких вимог, правил (як, наприклад, під час служби в армії);
3. Такі організації не пов'язані з місцевими та державними владними організаціями.

Ефективність організаційних форм пояснюється виникненням ефекту синергії (грец. *synergia* — співпраця, співдружність). Саме синергія є тією спокуючою, ради якої виникають організації. Це такий ефект, який виникає в співтоваристві людей від такого складання сил, коли $2 \times 2 = 5$ або 6, 7... А це залежить саме від способу організації людей, від того або іншого поєднання їх зусиль [43].

Прояв синергії в соціальних організаціях означає приріст додаткової енергії, перевищуючий суму індивідуальних зусиль їх учасників. Причому в організаціях це явище виявляється керованим, його можна підсилувати, видозмінювати, якщо розуміти джерела появи організаційного ефекту, а саме: зростання сукупної енергії залежно від типу внутрішньокolleктивного зв'язку.

Можна виділити декілька стадій процесу зростання енергії соціальної організації [6].

Відчутний ефект дає вже проста масовість, тобто одночасність, однонаправленість багатьох зусиль. Одна і та ж колода, одні і ті ж люди не можуть підняти по черзі, але цілком здатні зробити це спільно. До того ж тут виникає так званий вторинний ефект об'єднання — психологічна взаємодія учасників, відчуття «ми», взаємне порівняння, змагальність, груповий контроль.

Введення навіть простих форм розчленовування загальної роботи, розподіл учасників по відношенню один до одного в послідовну залежність ще більше підсилює сукупний ефект: наприклад, передавати кавуни з берега на баржу з рук в руки по ланцюжку ефективніше, ніж кожному носити від початку до кінця свою ношу. Такий спосіб співпраці К. Маркс назвав комбінуванням праці. Але тут, як і у попередньому випадку, зберігається однорідність операцій у всіх працівників [16].

Новий рівень ефективності задає розподіл праці по спеціальностях, тобто спеціалізація, коли працівник добивається найвищих результатів завдяки вдосконаленню навиків у виконанні якої-небудь однієї виробничої операції [55].

Організації відрізняються високим ступенем багато вимірності і невизначеності будови і функціонування. Вони відносяться до числа надскладних систем. Їх складність може перевищувати можливості управління контролювати організаційні процеси. Рішення проблеми може бути направлене убік, як звуження діапазону управління, так і спрощення пристрою організації, або підвищення роздільної здатності управління [21].

Організаційна складність починається вже з підвищення МНОЖИННОСТІ елементів. У такому разі посилення відносної складності відбувається при незмінності абсолютної складності. Проте кожен приріст абсолютної складності викликає зростання відносної, хоча остання може мінятися і без посилення першої, наприклад, через розвиток знання про систему. Наступний рівень складності починається на стадії, коли виникає різноманітність елементів, особливо коли різноманітність торкається не тільки функцій (технічна, біологічна системи), але і природної якості елементів (соціотехнічні системи). Далі — різноманіття зв'язків між елементами, якщо в системі виявляються частини і рівні. Максимум складності на цій стадії виявляється в суперечностях між елементами, частинами і рівнями системи (протилежність функцій, несумісність). Нарешті, вищий ступінь складності системи означає АВТОНОМІЮ ВСІХ встановлених рівнів, частин, елементів. У соціальних

організаціях — це суб'єктивність їх основного «матеріалу», тобто наявність у людей власних цілей, свободи поведінки.

Кожна організація існує в специфічному фізичному і соціальному середовищі, до якого має адаптуватися. Англійський дослідник Р. Тертен відзначає такі основні чинники зовнішнього середовища, що впливають на ефективність організації: державну і політичну систему, ринок, економіку, соціально – культурну систему, технології.[85;184].

Прагнення уникнення складності породжує немало інших прийомів - систематизацію, декомпозицію, агрегацію, які відносяться як до самих систем, так і до знання про них. Є суто гносеологічні прийоми, найчастіше – редукція, тобто пояснення явища однієї природи із залученням знань, теорії про явища іншої природи. У теорії організації були спроби введення законів соціальної організації до більш вивчених (біологізм, фізикалізм). «Сповзання» загальної теорії систем на рівень приватних наук, використання їх методів аналізу замість власних методів нерідко супроводжується підміною схожості аналогічно схожістю по гомології (аналогія є збіг по одинці або декільком ознакам; гомологія – повний збіг). Стосовно соціальних організацій більше за ІНШИХ застосовується такий метод подолання їх складності, спрощення, як соціальна формалізація, тобто стандартизація організаційних зв'язків і норм.

Соціальна формалізація як спосіб організованості - це цілеспрямоване формування стандартних, безособових зразків поведінки в правових, організаційних і соціокультурних формах. У соціальних організаціях формалізація охоплює контрольовані зв'язки, статуси і норми. Завдяки ній знижується абсолютна і відносна організаційна складність [10].

Найважливішою ознакою цього способу організованості служить всякого роду зафіксованості його елементів, тобто договірне, документальне закріплення їх в єдиній системі правових, технологічних, економічних і інших норм і залежностей.

Результативний ефект формалізації виявляється, зокрема, в концентрації і каналізації організаційної діяльності в найбільш оптимальному напрямі, в

стійкості, стабільності функціонування організації, в можливості більш менш тривалого прогнозування функціональних процесів, в економії організаційних зусиль за рахунок скорочення амплітуди пошуків в кожній конкретній ситуації. На цій основі створюється формальна організація підприємства, установи.

Формальна організація має сильну тенденцію перетворюватися в бюрократичну систему. М. Вебер високо оцінював можливості бюрократії і вважав її розвиток позитивною перспективою історичного процесу. Головна перевага бюрократії, за Вебером, - це висока господарсько – економічна ефективність. Головний же недолік – ігнорування специфіки конфліктних ситуацій, дії за шаблоном, відсутність необхідної гнучкості [14].

Бажаючи задовольнити свої соціальні потреби в рамках групи, людина потрапляє в залежність від неї; група в змозі контролювати його поведінку. У її розпорядженні є ряд засобів дії: засудження, моральна ізоляція і ін. Група **СТИХІЙНО** формує власні норми поведінки, слідувати яким повинен кожен її член. Таким чином, виробляється соціально -психологічний механізм внутрішньогрупового контролю. У групі відбувається розподіл «її членів за шкалою престижу. Причому цей розподіл часто не співпадає з посадовою, ранговою структурою. У групі виникають відносини лідерства. Інакше кажучи, структура колективу роздвоюється на формальну і соціально-психологічну (підрозділ - група, керівник - лідер, посада - престиж). Подібне роздвоєння може привести до явищ дезорганізації. Тому задача соціолога - знайти способи поєднання формальної організації і організації соціально-психологічної (підбір персоналу, виборність керівників і т. п.) [30].

Та все ж самий ключовий момент організації – мета. Саме для неї люди **СХОДЯТЬСЯ** в організації, саме заради її досягнення шикуються в ієрархію і вводять управління.

Цілі організації бувають трьох різновидів [21]:

- цілі – завдання: плани, доручення, організації по підпорядкуванню ширшою організаційною системою і організації, що відображають зовнішнє призначення, що задаються, як соціального інструменту;

- цілі – орієнтації: загальні інтереси учасників, реалізовані через організацію, відповідають властивості людського чинника організації;
- цілі – системи: рівновага, стабільність, цілісність, встановлювані управлінням і необхідні для функціонування матеріалізованої і об'єктивізованої структури. Для організації в цілому ці цілі не пов'язані між собою по перевазі, послідовність в них простежується тільки генетична: організація з її структурою створюється під цілі – завдання, а інтереси персоналу лише потім наповнюють її.

При певній єдності цілей організацій між ними можливі і деякі не співпадання, суперечності. Так, нововведення викликають деяке порушення **рівноваги** внутрішніх зв'язків в організаціях, що загострює проблему цілей системи і може обернутися опором організацій новинкам.

Отже, розвиток організації є похідним від індивідуальних цілей людей, які створюють організацію, та інших осіб в її оточенні [36]. Організації класифікуються на цілі – завдання, цілі – орієнтації та цілі – системи. Колективне ціледосягнення вимагає наявності ієрархічної будови організації з врахуванням функцій управління нею.

1.3. Історичні витоки формування громадських об'єднань для осіб з ДЦП

З історії соціальної роботи відомо, що перші громадські товариства і організації почали виникати у XVIII-XIX ст. Суб'єктами **суспільної роботи** були, перш за все, товариства, фінансові кошти яких склались із внесків їхніх членів, одноразових пожертвувань і відсотків із цінних паперів [5].

Серед багатьох рис, притаманних різним народам, спільними є, насамперед, співчуття, співпереживання, готовність відгукнутися на чужу біду, надати допомогу. Ці людські якості існують віддавна. Змінюючи з часом форми і способи вираження, їх мають і слов'яни. Письмові згадки західних мандрівників давнини засвідчують гостинність слов'ян, їхню милість, чуйне

ставлення до полонених. Турбувалися слов'яни і про співвітчизників, які потрапляли в біду. Так, Київська Русь уклала з греками спеціальні договори "Про порятунок полонених". Ними визначалися взаємні зобов'язання щодо викупу русичів і греків, у якій би країні вони не перебували, і повернення їх на батьківщину (договори князів Олега й Ігоря, 911 і 945 р.). Людинолюбство, незлостивість, відкритість слов'янської душі, на думку вчених (В. Ключевський), формувалися під впливом особливих географічних і природних умов, серед яких вирізняються безкраїсть рівнинних і лісостепових просторів, помірний клімат, постійна необхідність колективного захисту від войовничих половців та інших сусідів. Духовність і культура слов'ян розвивалися також завдяки діяльності просвітителів Кирила і Мефодія, які у 898 р. створили для них єдину книжково-письмову мову. Вона виявилась одним з важливих факторів становлення й розвитку слов'янської цивілізації, тієї особливої ДУХОВНОСТІ наших пращурів, яким властиві були доброзичливість і співчуття.

Зауважимо, що самотній характер наших попередників формувався задовго до введення християнства у Київській Русі. У нашій країні християнство модернізувалося, пристосовувало свої догмати до уявлень східних слов'ян про добро і зло, богів-покровителів й інші надприродні сили та земні явища. Вчення церкви про рятування душі, людинолюбство, справедливість, добротність, скромність було співзвучне слов'янській духовності і сприяло поширенню цього вчення серед нашого народу. Християнство відіграло позитивну роль і в історичному розвитку нашого народу, у тому числі у поширенні благодійності. Таку саму місію виконували й інші релігії, що в тій чи іншій формі проповідували гуманістичне ставлення до бідних, нужденних. Так, іслам як один із п'яти своїх стовпів розглядає обов'язкову благочинність через спеціальний податок і милостиню. Саме тому Емерсон Ендрюс обстоював тезу про те, що "матір'ю філантропії є релігія" [37].

Запроваджуючи християнство на Русі, князь Володимир сам глибоко сприйняв звернені до душі людини положення цього вчення, що закликають

людей турбуватися про ближнього, бути милосердними [17].

Прагнучи розвинути благодійництво, надати йому організованого характеру, князь Володимир у 996 р. видав Устав (або закон), в якому згідно з релігійними настановами доручив духовенству і церковним структурам опікування і нагляд за лікарнями, лазнями, притулками для самотніх тощо, **ВСТАНОВИВ** для благодійних закладів "десятину". Як відомо, цей мудрий правитель здійснив багато прогресивних для свого часу заходів, завдяки яким освіченість, культура русичів досягли високого рівня. Зокрема, було засновано **УЧИЛИЩЕ** для навчання убогих людей, богадільню, будинок для паломників, запроваджено народні свята, на яких виявлялася турбота про убогих, осіб з інвалідністю, сиріт, вдів, мандрівників і роздавалася їм велика милостиня. Не випадково про князя Володимира за його чуйність, безкорисливість складено багато легенд, билин, оповідей. Його приклад наслідували інші представники княжої влади і духовенства.

Благочинна діяльність набирала в Київській Русі дедалі спрямованішого й організованішого характеру.

В середині 19-го століття окреслюються нові підходи в розвитку благодійності. Основні з них – децентралізація соціального призріння й забезпечення, індивідуалізація (чи «адресність») допомоги, раціональний підхід до форм та методів попередження збіднення людей. Земська (1864) й міська (1880) реформи перенесли основний вантаж соціальної допомоги потребуючим і злиденним, особам з інвалідністю, на міське й сільське (земське) суспільне самоуправління [48].

Благодійні заклади були створені і у складі таких товариств, як "Червоний Хрест", "Синій Хрест", у межах Відомства православного віросповідання, організаціями, які були підпорядковані Міністерству внутрішніх справ.

Товариство "Синій Хрест" використовувало різні форми допомоги дітям: створення дитячих будинків опіки, початкових шкіл, ремісничих училищ, дитячих лікарень, лікувально-виховних закладів. Дітям із бідних сімей призначались постійні грошові пільги. За роки існування "Синій Хрест"

відкрив і утримував 32 заклади для дітей і надав разову грошову допомогу за 32 тис. звернень [30].

Висновки до першого розділу

Розглянувши науково – теоретичні аспекти створення громадських об'єднань осіб з ДЦП перед нами постає чітка картина передумов їх виникнення, історичного розвитку, динаміки, які висвітлюються в різних наукових ідеях.

Існуючі в суспільстві моделі ставлення до осіб з обмеженими можливостями можна розділити на негативні, нейтральні й позитивні. Тобто в соціумі формуються відповідні моделям стереотипи. Негативні стереотипи стають підґрунтям для існування в суспільстві стигматизації осіб з інвалідністю, виникнення соціальних та психологічних бар'єрів, ексклюзованості, дискримінації.

Численні вітчизняні та зарубіжні науковці фокусувалися на ставленні суспільства, соціальних інститутів до людей з обмеженими можливостями.

Розглядаючи види систем, ми прийшли до висновку, що громадська організація є найрозвиненішим видом систем. Характерними системоутворюючими якостями громадської організації є: мета, ієрархія, управління, синергія. Згідно з науковими поглядами Н. Смелзера добровільній організації властиві риси, що окреслюють мету її створення, яка полягає в захисті інтересів її членів, добровільність членства, а також незалежністю від державних владних організацій.

Виникнення ефекту синергії в громадській організації є свідченням ефективності організаційних форм. Історичні витoki формування громадських об'єднань осіб з ДЦП сягають в період XVIII – XIX ст. До цього часу особи з інвалідністю існували за рахунок благочинної діяльності. Характер допомоги у добродійних організаціях став критерієм їх класифікації. Виділяють

доброчинні заклади, товариства, приватну індивідуальну допомогу і підтримку. Багато добродчинних товариств будували свою діяльність на релігійних цінностях. Вони користувалися підтримкою імператорів та популярністю серед населення.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

2.1. Діяльність громадських організацій осіб з ДЦП в Україні

На думку експертів ООН, забезпечення участі людей у прийнятті рішень, які безпосередньо зачіпають їхні інтереси, - найважливіший принцип демократії. У цьому плані організації осіб з інвалідністю виражають потреби своїх членів. До країн з високоорганізованою політикою щодо осіб з інвалідністю Україну зараховують за критерієм наявності, активності та ролі у прийнятті рішень неурядових організацій [44].

У нашій країні громадські організації мають багаторічну історію. Вони відіграють велику роль у наданні соціальної допомоги інвалідам. Діяльність неурядових організацій осіб з інвалідністю є важливим фактором допомоги у розвитку культури, освіти, охорони здоров'я, вирішенні їхніх проблем, їх соціалізації і залучення до активного суспільного життя. Тому органи виконавчої влади соціального захисту повинні бути зорієнтовані на найкращу взаємодію з громадськими організаціями осіб з інвалідністю та різними благодійними організаціями.

Окрім можливостей вияву громадянської активності, ці неприбуткові об'єднання забезпечують робочі місця для певного контингенту людей, надають соціально важливі послуги особ з інвалідністю, таким чином сприяючи створенню умов для забезпечення життєдіяльності осіб з інвалідністю. Саме через ці організації здебільшого внутрішні бізнесові структури та міжнародні донори надають кошти для здійснення в Україні соціальних проектів.

Чисельними об'єднаннями осіб з інвалідністю є Всеукраїнська організація осіб з інвалідністю "Союз організацій осіб з інвалідністю України" (СОІУ), Організація "Український конгрес осіб з інвалідністю", Всеукраїнське громадсько-політичне об'єднання "Національна Асамблея осіб з інвалідністю України" [30].

Ряд неурядових організацій майже всіх регіонів України захищають права дітей-осіб з інвалідністю. Одночасно відбувається процес зміни організації діяльності громадських об'єднань осіб з інвалідністю для розв'язання проблем осіб з інвалідністю, що визначає новий характер взаємодії органів державної влади та громадських організацій [26].

Одним зі шляхів професіоналізації громадських організацій є їх участь у розробленні урядових програм, надання партнерських грантів для їх спільного виконання. Таким самим чином утворюється партнерство українських громадських організацій із західноєвропейськими (за сприяння Демократичної програми ТАСІС), канадськими (за сприяння Канадського агентства міжнародного розвитку), американськими (Каунтерпарт Альянс) та іншими організаціями.

Власну неповторність мають громадські організації осіб з інвалідністю-спортсменів «Ірида», яка об'єднує осіб з обмеженими можливостями, які пересуваються за допомогою візків. Лідер організації – Андрій Будник в 41 рік став володарем 96 перших місць у перегонах на кріслах колісних на всеукраїнських змаганнях. Він переконаний, що найкраще допомогти людині з ДЦП, що пересувається на візку може людина, яка має таку саму проблему зі здоров'ям [7].

Полтавська міська асоціація інвалідів на візках та з порушенням опорно-рухового апарату. Завданнями організації є [9]:

1) надання соціальної, психологічної, медичної, матеріальної допомоги, сприяння захисту прав осіб з інвалідністю;

2) задоволення та захист законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних та інших спільних інтересів членів організації.

Організація зареєстрована у вересні 1997 року. 1 червня 1993 року на базі товариства створено Рівненський міський територіальний центр медико-соціального обслуговування та реабілітації осіб з інвалідністю з порушенням опорно-рухового апарату.

170 осіб з інвалідністю, які користуються інвалідними візками та медичними ходунами мають можливість безкоштовно користуватися послугами служби «Інватаксі» і мати безперешкодний доступ до інфраструктури міста.

Відбувається надання послуг Сервісним центром у ремонті засобів пересування. Всі запчастини, комплектуючі, витратні матеріали були придбані за рахунок Проекту. Завдяки успішній реалізації Проекту організація повністю задовольнила потребу в ремонті засобів пересування осіб з інвалідністю.

При місцевих органах виконавчої влади планують створення «Комітетів доступності», в які ввійдуть представники громадських організацій осіб з інвалідністю.

Звичним стало проведення інформаційних кампаній з метою поінформування осіб з інвалідністю, які користуються кріслами колісними та медичними ходунами про можливості отримання нових послуг. Для поширення інформації про заходи проекту організації виготовлено та поширено 120 примірників інформаційного буклету для відповідної кількості осіб з інвалідністю. З метою перейняття досвіду по запровадженню служби «Інватаксі» до Товариства звернулося Харківське товариство осіб з інвалідністю «Шлях» та Сторожинецьке товариство осіб з інвалідністю-спинальників Чернівецької області.

Полтавський регіональний осередок організації «Союзу людей з інвалідністю України». Найбільш недоступними для людей з інвалідністю, які мешкають на Полтавщині, стали залізничні вокзали та автовокзали,

гуртожитки та модульні містечка для ВПО, будівлі надавачів соціальних послуг та фінансові установи. Натомість найбільш зручними визнали спорткомплекси, стадіони, заклади охорони здоров'я та ЦНАПи. Аби подолати ізоляцію, **активісти** розробили спеціальну програму для забезпечення доступності житла людей з інвалідністю у кріслах колісних на території Полтавської громади.

Організація розробила програму безбарерності. Програму хочуть впроваджувати у громаді протягом двох років – з 2024 по 2026 рік. За цей час хочуть провести низку заходів для того, аби люди з інвалідністю отримали **ШАНС** на доступне житло:

- проведення обстежень місць проживання людей з інвалідністю;
- анкетування людей на кріслах колісних для з'ясування індивідуальних потреб;
- подання списків людей з інвалідністю та їхніх будинків, які підлягатимуть обладнанню елементами доступності;
- подання бюджетних запитів на виплату грошової компенсації при обміні житла та на придбання мобільних підймальних пристроїв на гусеничному ході;
- обладнання місць проживання людей з інвалідністю пандусами та підйомниками;
- забезпечення функціонування ліфтів та підйомників у будинках, де живуть люди з інвалідністю.

Найбільша кількість громадських об'єднань осіб з ДЦП зосереджені в Київській області. Однією з головних причин є те, що в Києві налічується понад 140 тисяч осіб з інвалідністю, серед яких три тисячі вимушені пересуватися на кріслах колісних.

Міське громадське об'єднання «Мета», зареєстроване як громадська організація, розташоване в смт Бородянка Київської області. Керівником організації є Оружейна О. В. Основною місією організації є: фізична, соціальна та трудова адаптація громадян – осіб з інвалідністю з ДЦП, надання їм матеріальної та медичної допомоги. Основним напрямком діяльності є соціальний захист. Види діяльності: громадська експертиза; гуманітарна допомога; допомога в діяльності іншим НУО; дослідження; залучення коштів; консультування; медично-консультативна допомога; навчальні заходи для ГО; навчання виборців; надання інформаційних послуг; організація благодійних акцій; організація дозвілля; працевлаштування; просвітницька; соціальний догляд; фінансова допомога [39].

В Києві функціонує також інша громадська організація, яку очолює Скрипник В. Р. Вона має назву "Асоціація осіб з інвалідністю, хворих на церебральний параліч". Займається видом неповносправності Дитячий Церебральний Параліч. В ній об'єднані громадяни різного віку, які мають можливість отримати матеріальну та соціальну допомогу, реалізувати власні здібності тощо. Фінансування організації – спонсорське [25].

В Києві функціонує також громадська організація "Відродження -АРС" під керівництвом Івана Марусевича. Його організація також акцентує свою увагу на створенні без бар'єрного середовища для осіб з інвалідністю, їх фізичної та соціальної реабілітації [33].

Подрезан М. П. (людина з інвалідністю) очолює благодійний приватний фонд осіб з інвалідністю "ІП-Фонд". В якому видається благодійна матеріальна допомога талановитим інвалідам та нужденним за рахунок пожертвувань [27].

Ми бачимо, що сьогодні в Україні зареєстровано чимало громадських організацій осіб з інвалідністю, які дійсно працюють, займаються реальними

справами, допомагають людям з обмеженими фізичними можливостями матеріально та морально, розвивають їх як осіб, повноцінних членів суспільства.

В Україні також здійснено спробу налагодити роботу віртуальної громадської організації осіб, які мають порушення опорно – рухового апарату.

Український благодійний фонд розвитку комп'ютерних і інформаційних технологій для осіб з інвалідністю «АІК» створений і керований інвалідами І і ІІ групи, виступив ініціатором і організатором благодійної акції «Комп'ютер – спосіб життя» [4]. Ця акція має таку назву, бо комп'ютер дійсно є способом життя для багатьох осіб з інвалідністю в інформаційному суспільстві, тому що він виконує роль посередника між людиною, яка обмежена фізично, й іншим світом, що оточує її. Для попередніх поколінь це було недоступним, але завдяки комп'ютеру інвалід може відкрити для себе увесь світ, може проявитися в ньому, знайти друзів, учитися, працювати. Комп'ютер не заміняє для людини реальне життя, він не створює ілюзій, а лише пропонує альтернативний спосіб життя у тому випадку, якщо звичайний недоступний. Пріоритетними напрямками роботи фонду є: сприяння в забезпеченні осіб з інвалідністю комп'ютерною технікою; пошук можливостей безперешкодного доступу осіб з інвалідністю до Інтернету; дистанційне навчання і консультування; забезпечення комп'ютерною літературою; інформаційна і просвітницька діяльність; працевлаштування осіб з інвалідністю.

Історія створення благодійного фонду почалася в кінці 1999 року, коли кілька молодих людей - осіб з інвалідністю І групи, які захоплювалися комп'ютерами та всім, що з ними пов'язано, об'єдналися з метою спільного вивчення комп'ютера та допомоги один одному [38]. Незабаром об'єднання отримало власну назву - Асоціація осіб з інвалідністю - комп'ютерників (АІК). У той час асоціація не була офіційним об'єднанням і не мала статусу юридичної особи.

Інтернет вилінув на всі сфери соціального, політичного та економічного життя, зокрема на організації, віддані ідеям соціальних змін і

соціальної справедливості. Інтернет допомагає здійснювати представництво інтересів та захист прав клієнтів соціальних служб та певної громадської організації, групи осіб. Він надав нові знаряддя та методи для роботи (наприклад, он-лайн опитувальники, он-лайн петиції, інтернет-конференції тощо), які замінюють старі методи роботи з людьми.

Зауважимо, що віртуальним громадам властиві [41].:

- наявність спільних цінностей, цілей, турбот, процедур, символів, артефактів, історії, зацікавленості її членів, певних обов'язків її членів перед громадою та іншими членами;
- високий ступінь залежності від комп'ютерних технологій; наявність матеріального субстрату у вигляді комп'ютерної техніки, програмування та кодування;
- збалансованість у тактиках - завдяки «демократичності» громади, адже кожен може розіслати всім повідомлення з викладом власної позиції;
- можливість брати участь у спілкуванні у зручний для себе час;
- абсолютна добровільність участі (й часто, коли люди обирають собі псевдо замість імені, - анонімність);
- автоматизоване членство; роз'єднаність членів громади, не персоналізовані стосунки.

Віртуальні громади мають значні порушення, бо вимагають наявності комп'ютера і користування Інтернетом (тобто економічних вкладень), а також належної грамотності, оскільки більшість інформації є текстовою, знання спеціальних символів, вживаних у чатах /форумах, «І - етикету» - правил інтернет-поведінки. Результати діяльності віртуальної громади непередбачувані й важко піддаються вимірюванню. Проте в електронного спілкування чимало й позитивних ознак [35].

Інтернет несе вагомий заряд свободи. Його можна використати для активізації рухів за соціальні зміни, захисту прав, просування прогресивних ідей, формування громадської думки, організації соціальних акцій. Досить часто люди почуваються самотніми та ізольованими, й тому вони звертаються

до електронної пошти чи чатів у надії набути почуття належності до суспільства.

При вирішенні проблем на локальному, обласному чи загальносуспільному рівні громадські організації осіб з ДЦП, органи влади та різноманітні бізнес – структури та соціальні інститути в переважній більшості не можуть діяти ізольовано один від одного. Вони не завжди мають достатній ресурсний потенціал для того, щоб задовольнити потреби чи вирішити проблеми різних соціальних груп певної спільноти. Тому налагодження партнерства між різними суб'єктами між секторної взаємодії є одним з необхідних компонентів організації такої роботи на певному рівні.

Перш ніж визначити зміст та принципи такого партнерства, необхідно зазначити, що сьогодні в науково-методичній літературі можна зустріти кілька термінів, які так чи інакше пов'язані з питаннями партнерства: "соціальне партнерство", "міжсекторна взаємодія", "соціальна взаємодія", "соціальне співробітництво" [15].

Партнерство - це особливий вид відносин, при котрому люди чи організації об'єднують свої ресурси для виконання певної діяльності. Можна говорити про те, що партнерство налагоджується тоді, коли необхідно зробити певну справу, яку не можливо виконати самостійно [28].

В соціологічному розумінні партнерство визначається як конструктивна взаємодія інститутів держави та місцевого самоврядування, бізнесу й громадських організацій з метою ефективного вирішення актуальних проблем, створення сприятливого соціального клімату та забезпечення суспільної згоди. Партнерство соціальне розглядається як система соціально – трудових стосунків, що забезпечують оптимальний баланс та реалізацію основних інтересів різних соціальних груп. Предмет соціального партнерства – політика в соціально – трудовій сфері та регулювання трудових стосунків між сторонами. Мета соціального партнерства – забезпечення інтересів учасників соціально – трудових відносин, вироблення та проведення узгодженої соціально – трудової політики [13].

Виокремлюють три сектори суспільства: державні установи, бізнес – сектор та громадські (не урядові) організації. Оскільки перераховані сектори діють в одному територіальному просторі, то досить часто між представниками цих секторів встановлюються певні взаємостосунки, які називають між секторною взаємодією. Оскільки представники кожного з цих трьох секторів мають свої як сильні, так і слабкі сторони, вони можуть бути частково чи повністю компенсовані в процесі партнерства.

За умови ресурсних обмежень для вирішення великого кола соціальних проблем, взаємодія між різними державними та неурядовими організаціями ДОЗВОЛЯЄ розвивати адресні технології допомоги людям з ДЦП. [30].

Залежно від того, на якому рівні соціальної активності знаходяться представники цих секторів, вони можуть реалізувати свою взаємодію в таких формах [19]:

- інформаційний обмін;
- спільні благодійні акції;
- реалізація програм соціально – культурної інтервенції;
- підтримка соціальних ініціатив;
- фінансування соціальної сфери.

Партнерство можна розглядати як форму соціальної взаємодії, в якій громадяни, соціальні групи, державні та недержавні організації включені в таку систему самоорганізації, яка має такі спільні характеристики[89; 5].:

1. Наявність спільних цілей, досягнення яких не обмежує групових чи корпоративних інтересів сторін;
2. Вибір форми співробітництва, яка відповідає інтересам всіх партнерів;
3. Еволюція інституціональних механізмів та правових процедур, які забезпечують процес взаємодії партнерів у громаді;
4. Ротація партнерів при вирішенні різних соціальних питань.

Механізми соціальної взаємодії держави та некомерційних організацій осіб з ДЦП реалізуються в наступних напрямках [40]:

1. Державне соціальне замовлення: принципи, правила і положення

формування, розміщення і використання на конкретній основі замовлень на соціальні програми підприємствами незалежно від форм власності через конкурсний механізм.

Соціальне замовлення - це комплекс заходів організаційно -правового характеру щодо реалізації загальнодержавних та місцевих цільових соціальних програм і соціальних проектів за рахунок бюджетних та інших коштів шляхом укладання соціальних контрактів на конкурсній основі [3].

В основі механізму соціального замовлення лежить принцип переважного використання бюджетних та позабюджетних коштів, призначених для соціальних потреб, на фінансування не відомств і відповідних бюджетних установ, а цільових соціальних програм і соціальних проектів.

Соціальне замовлення виконують на підставі договору (соціального контракту), укладеного між замовником, яким представляє орган влади, і виконавцем - переважно не комерційною організацією.

Життєвий цикл соціального замовлення складається з кількох стадій, у ході яких виявляють соціальні проблеми, готують, формують і розміщують соціальне замовлення, а також реалізують його та оцінюють результати.

Стадії соціального замовлення:

1. виявлення та формулювання соціальної проблеми;
2. проведення конкурсу замовників соціального замовлення серед структурних підрозділів органів влади й некомерційних організацій на розробку найкращих варіантів цільової соціальної програми та на право стати виконавцем розробленої і затвердженої соціальної програми;
3. укладання соціального контракту між замовником і виконавцем соціального замовлення;
4. здійснення виконавцем при відповідному контролі замовника всіх необхідних процедур для виконання завдань, передбачених умовами соціального контракту;
5. здійснення замовником і виконавцем соціального замовлення моніторингу стану цільової соціальної групи.

Соціальне замовлення як механізм розв'язання соціальних проблем є найефективнішим у тих ділянках соціальної сфери, де гострота соціальних проблем максимальна і де участь некомерційних організацій може бути найкориснішою.

За Положенням, соціальне замовлення повинно забезпечити підвищення ефективності використання бюджетних і позабюджетних коштів, які спрямовуються на розв'язання соціальних проблем міста, залучення додаткових ресурсів до соціальної сфери, підвищення адресності та масовості надання соціальних послуг, адекватний перерозподіл соціальної відповідальності між державою і суспільством, підвищення довіри населення до влади.

Ці завдання, як передбачено Положенням, можуть бути розв'язані лише за умови додержання засад, на яких ґрунтується механізм соціального замовлення, а саме:

- пріоритетність соціальних проблем, що потрапляють у сферу дії соціального замовлення, та комплексність у підходах до їх розв'язання;
- поєднання бюджетного, позабюджетного та інших видів фінансування цільових соціальних програм та соціальних проектів;
- конкурсність у розробці найкращих варіантів соціальних програм і проектів - у визначенні найефективніших виконавців соціальних замовлень та гласність і відкритість усіх процедур.

Соціальне обслуговування: доля НДО в обслуговуванні міста чи селища поряд з іншими організаціями в таких сферах діяльності, де необхідно проводити ліцензування (медицина, освіта тощо) [36].

Державне соціальне спонсорство: надання пільг некомерційним організаціям (НКО), враховуючи: пільги на сплату податків, митних та інших зборів і платежів; повне чи часткове звільнення від сплати за користування державним чи муніципальним майном; відсутні оподаткування грантів зарубіжних організацій і фондів, збір безкоштовних цільових пожертвувань, які надіслали НКО, громадським об'єднанням і благодійним

організаціям.

Лобіювання: легалізація і правове регулювання лобістської діяльності для сприяння реалізації конституційного права громадян на долю в управлінні справами держави шляхом впливу на процес прийняття рішень органами державної влади, а також для забезпечення більшої гласності про роботу [7].

Стимулювання соціальної активності прямим фінансуванням: пряме, контрактно - договірне і конкурсне фінансування діяльності організацій і суспільно корисних програм: здійснення цільового фінансування й підтримки соціально значимих програм суспільних об'єднань за їх заявами у формі державних грантів; укладання договорів на виконання державних програм на конкурсній основі; фінансування на конкурсній основі благодійних програм, які реалізуються благодійними організаціями; розміщення серед НКО державних і муніципальних соціальних замовлень на конкурсній основі; пільгові кредити і гарантії за кредитами.

Соціальне стимулювання недержавних спонсорів: пільги фізичним і юридичним особам, які надають матеріальну підтримку у формі внесків, включаючи: пільги на сплату податків; пільги на податок на прибуток (зменшується на суму позики, однак не більше ніж на 3 % від прибутку, що оподатковується; може бути зменшений на суми до 5 %, якщо відрахування зроблені творчою спілкою в чорнобильські благодійні організації та їх фонди); для фізичних осіб сукупний прибуток при оподаткуванні зменшується на суми, які перераховують на благодійні цілі [44].

Субсидіювання залишається головним інструментом державної підтримки соціальних НУО в Україні. Схожий механізм діє в інших країнах регіону ЦСЄ. Однак він має тенденцію до скорочення. Крім того, зазначені країни активно запроваджують поряд із субсидуванням інші, значно ефективніші інструменти фінансування (нормативна підтримка, надання грантів). Польові дослідження свідчать про те, що в середовищі представників НУО та органів влади існує негативне ставлення до особливого статусу окремих неурядових організацій, порядку їх фінансування та застосування

різних процедур оподаткування до різних організацій.

Таким чином, ми приходимо до висновку, що в Україні є численні організації осіб з інвалідністю. Зокрема, в їх число входять об'єднання осіб з ДЦП, які ведуть боротьбу за створення без бар'єрного середовища та рівних можливостей.

Найбільша кількість громадських організацій осіб з ДЦП зосереджена в Київській області. Громадські організації активно співпрацюють між собою, обмінюються досвідом. Завдяки активній діяльності, організації осіб з інвалідністю, які на кріслах колесних поступово сприяють інтеграції своїх членів у суспільстві, створюючи для цього оптимальні умови.

Наявність в суспільстві реальної практики співпраці між владою, бізнесом та громадськими організаціями осіб з ДЦП мінімізує протистояння інтересів громадян та влади, особливо з питань соціального самопочуття різних категорій осіб з ДЦП, які перебувають у кризовому стані і потребують особливої уваги.

2.2. Порівняльний аналіз громадських організацій осіб з інвалідністю в Україні і за кордоном.

Стосовно утворення громадських організацій осіб з інвалідністю існує багатий закордонний досвід. У кожній країні були власні труднощі та переваги у формуванні об'єднань осіб з інвалідністю та реакцією на ці об'єднання влади і суспільства.

Соціальний захист і функції обслуговування в Данії передбачає реабілітацію осіб з обмеженими можливостями. Одним з елементів активної соціальної політики є «включаючи всіх ринків праці». Реабілітація передбачає надання шансу зацікавленій особі добитися стійкого положення на ринку праці завдяки спеціальному навчанню, підвищенню кваліфікації. Велику роль відіграє створення гнучких умов чи надання так званої «захищеної» роботи для осіб, чії можливості працювати обмежені й хто не може отримати роботу

чи працювати в непристосованих умовах. Робочі місця з гнучкими умовами праці створюються як приватними, так і державними роботодавцями. Всі ці активні заходи належать розглядати в контексті заходів, що передбачені соціальним пенсійним законом, а також законом про допомогу по хворобі [2].

Здійснення роботи в громадських організаціях потребує не тільки фахових навичок соціальних працівників, а й відповідний політико-правових умов. Так, у Великобританії активно розвивають мережу служб за місцем проживання для людей, котрі мають проблеми з здоров'ям. З 1980-х років питанням догляду в певному місті регулює спеціальний закон, що визначає права та обов'язки як соціального працівника, так і клієнта. У Німеччині надання індивідуальних соціальних послуг - це прерогатива переважно волонтерських, неприбуткових організацій. У більшості постсоціалістичних держав активно розвиваються неприбуткові соціальні служби, підтримувані національними та місцевими органами влади [3].

В Англії налічується до 200 громадських організацій осіб з інвалідністю. З 90-х років більшість таких організацій почали пропагувати філософію незалежного життя осіб з обмеженими можливостями, пояснюючи це тим, що економічно більш вигідно їх проживання поза інтернатними установами, маючи, при необхідності, особистого помічника, чиї послуги оплачувала б держава, вирішуючи при цьому зайнятості населення.

В них ведеться робота по декількох напрямках: організація юридичних консультацій, соціальна робота, проведення тренінгових занять, організація навчальних курсів для здобуття певної професії, дозвіллова діяльність, організація та проведення акцій протесту тощо.

Головне завдання організацій осіб з інвалідністю заключається в наданні їм необхідної інформації про права, засоби реабілітації, житло, освіту, доступний відпочинок. Формуються групи підтримки, в яких навчають осіб з особливими потребами відстоювати свої права.

Дуже популярними є акції прямої реакції на випадок дискримінації осіб з інвалідністю: наприклад, якщо не допустили інваліда в дорогий супермаркет

або престижний кінотеатр, на наступний же день у дверей цього закладу може **відбутися** акція протесту з залученням преси. В цих випадках дії правило, що будь-яка негативна інформація вже є антиреклама, що несе за собою збитки.

В країні надзвичайно розвинена система волонтерства – робота по душі, по вільному графіку, без грошової винагороди. Пенсіонери та інваліди йдуть в волонтери, щоб відчувати себе і вирі суспільного життя, щоб набути досвіду та впевненості.

У кожній країні благополуччя осіб з інвалідністю не відбувалося природно: за нього боролися пікетами, мітингами протесту. Боротьба мала два напрямки: за право мати рівні умови й можливості з іншими людьми й на право розвитку вроджених здібностей особистості.

Громадські організації осіб з інвалідністю, а особливо тих, що мають порушення опорно-рухового апарату, вважають, що не мають права вибору, яким транспортом користуватися – особистим чи міським, тим самим наражаючись на дискримінацію з боку суспільства. При цьому, кожне муніципальне транспортне господарство має в арсеналі доступні автобуси та таксі, готові обслуговувати групу чи кожну людину. Отже, основні суперечки точаться навколо користування метро, рейсовими автобусами, трамваями.

У випадку, коли дитину з інвалідністю виховує сім'я, це матеріально винагороджується державою. Батьки вирішують у подальшому питання про освіту своєї дитини або в закритому інтернаті, де основний акцент робиться на фізіотерапію, або в звичайній школі. В принципі, школи спільного навчання – норма життя в Англії, проте лише найбільш прогресивні батьки віддають своїх дітей в такі школи, забезпечуючи тим самим їх незалежне майбутнє. Як правило, в загальних школах діти з обмеженими функціональними можливостями здобувають більший досвід і, як наслідок, краще адаптуються в суспільстві. Вони закінчують коледжі, університети, отримують роботу [50].

В міжнародний рік осіб з інвалідністю законом «Про дискримінацію осіб з інвалідністю» був прийнятий новий стандарт по будівництву приватного житла. З 2000 року всі будинки в Англії будуються з врахуванням вимог осіб з

інвалідністю.

В Англії існують центри осіб з інвалідністю, в тому числі з порушеннями опорно-рухового апарату. Основними принципами їх діяльності є: інтеграція, використання життєвого досвіду людей інвалідністю, створення умов для незалежного життя. В центрах спільно працюють здорові спеціалісти та інваліди, які пересуваються за допомогою візків. Особи з ДЦП працюють в якості експертів, порадників, викладачів, а також ведучих різноманітних семінарів і тренінгів. Робота допомагає інвалідам розкрити свій внутрішній потенціал, набути досвіду спілкування та вирішення важливих потреб, відчути власну значимість в суспільстві інтегруватись в соціальне середовище та менше акцентуватися на власні фізичні порушення.

У Великобританії також успішно функціонують сіті прямого реагування, в діяльності яких задіяні тисячі осіб з інвалідністю. Одним з лідерів сітей є Г.Кріс, який має діагноз ДЦП. Він учасник багатьох акцій по захисту прав та інтересів осіб з інвалідністю, здебільшого тих, хто має ураження опорно - рухового апарату.

Його організація проводить щороку дві загальнонаціональні акції, які направлені, здебільшого, на створення без-бар'єрного середовища. Учасниками стають не менше 2 тисяч осіб з інвалідністю. В Україні також проводяться подібні акції в багатонаселених містах.

У багатьох європейських країнах, у тій же Великобританії, існує так звана контрактна система стосунків між державними та недержавними організаціями. Це означає, що з-поміж тих організацій, які отримали ліцензію в місцевому органі влади, можуть бути відібраними кілька організацій, яким передають на обслуговування тих громадян, що мають право на державне соціальне обслуговування. Як правило, це відбувається на конкурсній основі; з переможцями конкурсу укладають контракт, у якому визначають умови й порядок надання допомоги. Контракт передбачає взаємні зобов'язання обох сторін, форму звітності та контролю. Отримання контракту від місцевих органів влади є престижним для недержавної організації, що викликає

конкуренцію між організаціями за отримання таких контрактів. Це забезпечує їм фіксовану частину фінансування. При цьому держава залишає за собою визначення клієнтів соціального обслуговування й обсягів соціальних послуг. Громадська організація щомісячно звітує перед державною соціальною службою, а двічі на рік у тих організаціях, що працюють за контрактом, здійснюють перевірки якості надання соціальних послуг. Така форма взаємовідносин між державою та недержавними організаціями суттєво вплинула на розвиток соціальної роботи в з особами, які мають порушення опорно-рухового апарату.

Загалом, британські фахівці виділяють такі типи взаємодії між державними органами та недержавними соціальними службами [15; 14].:

- фіскальний (гранти, заробітна платня і гонорари, непряма допомога, натуральна допомога);
- регулятивний (встановлення стандартів та ліцензування);
- надання послуг (обмін інформацією, зверненнями, консультування, координація і планування, контракти та спільні дії);
- політичний (представництво інтересів та проведення кампаній) [22].

Подальший розвиток роботи в громадській організації відбувається в умовах глобалізації, яка одночасно несе в собі заряд переорієнтації з національного рівня на місцеву діяльність, коли щораз більше повноважень отримують місцеві органи влади. Вагомий політичний вплив мав і проголошений британськими лейбористами новий курс «Третій шлях», що мав на меті відхід від традиційних лівих та правих ідеологічних поглядів і який вбачав у державі силу, яка захищатиме ефективні громадські та волонтерські організації, заохочуючи їхнє зростання з тим, щоб самі вони розв'язували існуючі соціальні проблеми [13]. Ці ідеї набули популярності в багатьох країнах.

Розглянемо ситуацію в інших країнах. В США органи влади всіх рівнів зобов'язані, згідно з законом, забезпечувати людям з обмеженими можливостями однаковий доступ. До різних видів діяльності та послуг.

Наприклад, будівельні компанії мають обов'язково враховувати потреби людей з обмеженими можливостями при зведенні нових та реконструкції старих будівель. Громадський транспорт має бути оснащений приладами для підйому осіб, які пересуваються на кріслах колісних, а станції метро – ліфтами. В Україні, нажаль, подібний досвід не практикується. В США спеціальні пандуси встановлені також у всіх громадських установах, а усні об'яви часто супроводжуються біговою стрічкою. Хоча в США, на відміну від Європи не існує системи квотування робочих місць, закон забороняє дискримінацію осіб з інвалідністю при влаштуванні на роботу [11].

Німецька конституція зрівнює людей з обмеженими можливостями в усіх правах з іншими громадянами. Крім того, існує окремий федеральний закон, згідно з яким для людей з особливими потребами повинні бути створені всі необхідні умови в громадському транспорті, а також в житлових та офісних приміщеннях. Після того, як особа з обмеженими можливостями пропрацювала пів року в установі чи на підприємстві, її не мають право звільнити без згоди спеціального відомства по опіці осіб з інвалідністю [21].

Рівні права в свою чергу мають і рівні порушення. В Німеччині особам з порушенням опорно-рухового апарату заборонено керувати візком з електричним оснащенням, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння. Порушник буде покараний штрафом на суму до 2 тисяч євро, після чого йому декілька місяців доведеться їздити на звичайному інвалідному візку.

Французький закон про захист людей з обмеженими можливостями був прийнятий в 1975 році. Великі труднощі відчували французькі інваліди з працевлаштуванням. Після 1949 року з'явилися так звані «соціальні» підприємства, де працівники з обмеженими можливостями працювали у власному ритмі, підкорюючись правилам, які відрізнялися від решти правил. У них був особливий професійний статус: нижчий рівень відповідальності та нижча заробітна плата (закон дозволяв 12 % зниження мінімальної зарплатні при низькому рівні виробітку). Окрім того, інваліди не мали профсоюзних прав [42].

В 1957 році у Франції вийшов закон про обов'язкове надання інвалідам робочого місця. З тих пір юридичний статус ставить перешкоди виключенню їх з соціального життя, але сприяє їх приниженню: вони майже ніколи не отримують престижних та відповідальних посад, а їх зарплати не можуть забезпечувати їм економічну незалежність, що змушує більшість осіб з інвалідністю залежати від державних соціальних виплат. В 1968 році вийшов закон, який поставив під сумнів юридичну правоздатність осіб з обмеженими можливостями, що посилює їх соціальну відокремленість. Прагнення держави захистити найбільш вразливих громадян за допомогою системи соціального контролю, що покликана керувати їхнім життям, призвело до зменшення індивідуальної свободи осіб з інвалідністю.

В 1975 році у Франції з'явився закон, який мав на меті заміну благодійності державною солідарністю, соціальні та адміністративні технології сегрегації – інтеграцією в звичайне середовище. Піднімаючи широкий спектр питань: житло, школа, доступність громадських установ, соціальні права – він поставив перед собою завдання перетворення осіб з інвалідністю в повноправних громадян та суб'єктів права.

Розвиток громадських організацій Франції пов'язаний з поширенням просвітницьких ідей захисту прав та формуванням відповідних інститутів й організацій. В цій країні існує «Асоціація паралізованих хворих Франції», яка й займається представленням інтересів осіб з ДЦП у власних структурах.

Японська влада ще на початку 1990^x років розробила довготерміновий план допомоги інвалідам, що включає в себе пакет відповідних заходів [52]. В цій державі також були прийняті нові будівельні нормативи, які враховують осіб з інвалідністю. Для прикладу можна навести оформлення тротуарних та магазинних полів, доріг. На всіх тротуарах є шороховаті плити, які мають певні видуті малюнки. Вони призначені для осіб з інвалідністю по зору. Зміна малюнку завжди щось означає: наприклад, пішохідний перехід, магазин, громадський туалет тощо. В Японії налагоджені з'їзди та підйоми, туалети, можливості входу та виходу в транспорті для осіб, які пересуваються на

кріслах колісних.

В Україні це знаходиться на початковому етапі і лише в густонаселених обласних центрах, в Японських магазинах та деяких установах візерунки на підлогах резинові. Все це дозволяє людині з особливими потребами самостійно задовольняти свої потреби. В деяких установах в обов'язковому порядку мають висіти таблички з інформацією, написаною шрифтом Брайля.

Ознакою сучасного етапу активного розвитку міжсекторної взаємодії стало виникнення в багатьох країнах асоційованих структур (державно-громадських, громадсько – державних, муніципально – громадських, громадсько - муніципальних організацій, фондів, асоціацій, партнерств тощо), які мають визначене коло завдань і створюються за принципом дієвого підходу для їх досягнення та вирішення [27].

2.3. Нормативно – правові засади діяльності громадських організацій та підприємств громадських організацій осіб з обмеженими можливостями.

Соціальна робота відіграє помітну роль в житті та діяльності багатьох осіб, груп та організацій, оскільки існує її багатогранність, різнонаправленість. Однією з важливих і пріоритетних сфер соціальної роботи є правові основи соціального захисту населення, вразливих груп, системи державних та недержавних закладів, організацій, установ.

Існують різні законодавчі нормативи, які визначають особливості соціальної роботи, направленої на підтримку осіб з обмеженими можливостями. Основу правового захисту людей з функціональними порушеннями становлять міжнародні стандарти щодо забезпечення прав і гарантій соціального захисту людей з особливими потребами різних вікових категорій. Серед них : Декларація про права дитини, Декларації соціального прогресу та розвитку, Декларації про розумово відсталих осіб, Декларації про права осіб з інвалідністю, Всесвітній програмі дій стосовно осіб з інвалідністю, Принципах

захисту психічно хворих, Конвенції про права дитини, Стандартних правилах забезпечення рівних прав для осіб з інвалідністю [51].

Проблеми, з якими стикаються особи з фізичними порушеннями вперше були висвітлені у Всесвітній програмі дій щодо осіб з інвалідністю ООН, яка поставила перед державами – учасницями такі завдання [5].:

- Планування, організація й фінансування соціальної допомоги інвалідам на кожному рівні.
- Створення через законодавство необхідної правової, адміністративної основи для вжиття заходів.

В Україні є нормативно – правові акти діяльності громадських організацій осіб з інвалідністю та підприємств громадських організацій України. Одним з них є Закон України Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні (в частині громадських організацій осіб з інвалідністю) [1]

В Законі вказано, що громадські організації осіб з інвалідністю створюються з метою здійснення заходів по соціальному захисту, соціально-трудовай і медичній реабілітації осіб з інвалідністю та залученню їх до суспільної корисної діяльності, занять фізичною культурою і спортом.

У законі «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» [18] міститься інформація, що центральні і місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування повинні надавати допомогу і сприяти громадським організаціям осіб з інвалідністю в їх діяльності.

Види діяльності громадських організацій осіб з інвалідністю: вони здійснюють виробничу, господарську, фінансову та іншу діяльність, не заборонену чинним законодавством.

Продукція підприємств (об'єднань) і організацій, громадських організацій осіб з інвалідністю, номенклатуру та обсяги виробництва якої погоджено з державними замовниками, включається до державного замовлення.

Об'єкти капітального будівництва, які зводяться за рахунок коштів громадських організацій осіб з інвалідністю, у заявленому обсязі включаються

ДО державного замовлення.

Держава сприяє забезпеченню матеріально-технічними та іншими ресурсами виконання державних замовлень.

Сприяння держави чітко прослідковуються у Статті 14-1.: Підприємства та організації громадських організацій осіб з інвалідністю мають право на пільги зі сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) відповідно до законів України з питань оподаткування. Застосовувати зазначені пільги такі підприємства та організації мають право за наявності дозволу на право користування пільгами з оподаткування, який надається міжвідомчою Комісією з питань діяльності підприємств та організацій громадських організацій осіб з інвалідністю (далі - Комісія).

Комісія є спеціально уповноваженим державним органом, створеним з метою визначення доцільності надання державної допомоги громадським організаціям осіб з інвалідністю, їх підприємствам і організаціям у вигляді пільг з оподаткування, фінансової допомоги, кредитування, надання пріоритетів при розміщенні державного замовлення та в інших формах, а також здійснення обліку і контролю за використанням такої допомоги.

Безсумнівно, наявність такого контролюючого органу надзвичайно важлива, адже вона допомагає уникнути фактів зловживань пільгами з боку громадян.

Положення про міжвідомчу Комісію з питань діяльності підприємств та організацій громадських організацій осіб з інвалідністю та типові положення про регіональні комісії з питань діяльності підприємств та організацій громадських організацій осіб з інвалідністю затверджуються Кабінетом Міністрів України.

В даному законі описується структура Комісії.

До складу Комісії входять по одному представнику від центрального органу виконавчої влади з питань праці та соціальної політики, Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, Державної податкової адміністрації України, Державної митної служби України, Міністерства транспорту України,

Міністерства фінансів України, центрального органу виконавчої влади з питань економічної політики, Державного комітету України по земельних ресурсах, народний депутат України – представник профільного Комітету Верховної Ради України з питань соціального захисту осіб з інвалідністю та представник, делегований громадськими організаціями осіб з інвалідністю.

Комісія має регіональні (територіальні) органи - комісії з питань діяльності підприємств та організацій громадських організацій осіб з інвалідністю.

Рішення про надання дозволу на право користування пільгами з оподаткування підприємствам та організаціям громадських організацій осіб з інвалідністю приймається Комісією на основі таких документів, які подаються на її розгляд відповідною громадською організацією:

- заяви;
- свідоцтва про державну реєстрацію громадської організації осіб з інвалідністю та
- підприємства і організації, що засновані такою громадською організацією;
- нотаріально завірених копій установчих документів громадської організації осіб з інвалідністю та підприємства і організації, що засновані такою громадською організацією;
- довідки про включення громадської організації осіб з інвалідністю та підприємства і організації, що засновані такою громадською організацією, до Єдиного Державного реєстру підприємств та організацій України;
- бізнес-плану діяльності підприємства і організації громадської організації осіб з інвалідністю;
- обґрунтування значимості підприємства та організації громадської організації осіб з інвалідністю для соціального захисту осіб з інвалідністю;
- довідки органу соціального захисту осіб з інвалідністю про кількість

- працюючих осіб з інвалідністю та загальну кількість працюючих на підприємстві та в організації громадської організації осіб з інвалідністю;
- висновку регіональної комісії щодо обґрунтованості надання пільг (крім підприємств, установ та організацій всеукраїнських організацій осіб з інвалідністю та підприємств і організацій, що мають за попередній податковий рік валовий дохід в обсязі меншому 8400 мінімальних заробітних плат та загальну кількість працюючих не більше 25 чоловік).

Рішення комісії про надання дозволу на право користування пільгами з оподаткування або відмову в ньому має бути вмотивованим та базуватися на аналізі соціальної значимості відповідної громадської організації осіб з інвалідністю та її підприємства чи організації та можливості працевлаштування осіб з інвалідністю. Регіональні комісії мають право приймати рішення щодо надання дозволу на право користування пільгами з оподаткування підприємствам та організаціям громадських організацій осіб з інвалідністю, які отримали за попередній податковий рік валовий прибуток в обсязі меншому 8400 мінімальних заробітних плат та мають загальну кількість працюючих не більше 25 чоловік.

Рішення про скасування дозволу на право користування пільгами з оподаткування підприємству та організації громадських організацій осіб з інвалідністю приймається Комісією у разі [2.:

-отримання заяви від громадської організації осіб з інвалідністю щодо скасування зазначеного дозволу;

-подання відповідних органів державної податкової служби та інших державних органів про порушення законодавства України підприємством або організацією;

- ліквідації підприємства, організації.

Місцеві органи громадських організацій осіб з інвалідністю, а також трудові колективи їх підприємств (об'єднань), установ і організацій вправі вносити в органи місцевого самоврядування пропозиції з питань соціального захисту осіб з інвалідністю.

Порядок створення, діяльності і ліквідації громадських організацій осіб з інвалідністю регулюється законодавством України про громадські організації, статутами цих організацій, зареєстрованими у встановленому порядку [7; 16].

Таким чином, цей закон є обов'язковим для врахування колективами громадських організацій осіб з обмеженими можливостями, яким підпорядковується певне підприємство, оскільки має на меті поліпшення умов створення та розвитку даних організацій.

Отже, українське законодавство, використовуючи міжнародні документи та враховуючи проблеми власних громадян, котрі мають обмежені фізичні та розумові можливості, створило низку законопроектів, покликаних поліпшити їх стан, посприяти успішній соціальній адаптації та інтеграції осіб з інвалідністю, **ВСТАНОВЛЮЮЧИ** певні пільги, створюючи умови для без бар'єрного середовища.

Висновки до другого розділу

В Україні, як і в інших демократичних державах, існують численні громадські організації осіб з ДЦП. Подібні об'єднання громадян функціонують з метою соціальної адаптації своїх членів у суспільне життя, їх всебічної підтримки. Завдання громадських організацій осіб з ДЦП мають спільні та відмінні складові. Зокрема, їх суть полягає в наданні соціальної, психологічної, юридичної, медичної, матеріальної допомоги, сприяння прав захисту осіб з інвалідністю, консультаційно-просвітницькій, навчальній діяльності. А також задоволення та захист законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних інтересів своїх членів, організація і проведення дозвілевих заходів тощо.

У загальнодержавному процесі розв'язання проблем осіб з інвалідністю, їх організації можуть і повинні виконувати специфічні функції, які державні інститути або просто не в змозі виконати, або виконують з набагато меншим ефектом. Саме на цьому поділі та взаємному доповненні функцій і має засновуватися соціальне партнерство держави та організацій осіб з інвалідністю у розв'язанні соціальної проблематики осіб з інвалідністю.

Україні в порівнянні з іншими демократичними країнами необхідно пройти ще довгий шлях для досягнення наявності гідних умов розвитку кожної особистості, в тому числі особистості з обмеженими можливостями.

Усі громадські організації осіб з ДЦП ведуть боротьбу за створення без бар'єрного середовища. Вони намагаються привернути увагу громадськості до власних про В Україні існує соціальне партнерство, тобто об'єднання ресурсів різних структур з метою виконання певної діяльності. Ми вирішили розглянути механізми між секторної взаємодії. Можна виділити декілька форм взаємодії: це - інформаційний обмін, спільні благодійні акції, реалізація соціально-культурних програм, підтримка соціальних ініціатив, фінансування соціальної сфери.

Механізми взаємодії виокремлюють наступні : соціальне замовлення, яке в Україні хоча повільно, але впроваджуються, соціальне обслуговування ,

соціальне лобіювання, державне соціальне спонсорство, стимулювання соціальної активності прямим фінансуванням, соціальне стимулювання недержавних спонсорів, субсидіювання. Ефективність усіх цих механізмів залежить, насамперед, від їх налагодженого впровадження.

Закордонний досвід створення та функціонування громадських організацій осіб з ДЦП засвідчує, що особи з інвалідністю тривалий час боролися за право на розвиток вроджених здібностей, самореалізації. Боротьба принесла певні позитивні зрушення. Серед них можна назвати: прийняття в багатьох країнах законів про створення без бар'єрного середовища, налагоджена взаємодія з державними органами та недержавними соціальними службами, завоювання права на рівність в доступі до навчання в середніх та вищих навчальних закладах, отриманні робочих місць та інших соціальних гарантій.

Основною місією більшості громадських організацій для осіб з ДЦП є сприяння в активізації власних особистісних резервів як альтернативу пасивного очікування допомоги ззовні.

Уся внутрішньо - та зовнішньо направлена діяльність громадських організацій осіб з ДЦП регламентується спеціальними нормативно-правовими актами. Ми спробували проаналізувати Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні». В ньому висвітлюються мета та види діяльності громадських організацій осіб з інвалідністю, державні замовлення, пільги з оподаткування підприємств, діяльність уповноваженої комісії, її структуру, прийняття нею рішень про надання та скасування пільг з оподаткування НУО тощо.

Таким чином, громадські організації осіб з інвалідністю надзвичайно необхідні в суспільстві. Дані організації в певній мірі мають можливість співпрацювати з державою та бізнес-структурами заради представлення та захисту інтересів, задоволення потреб своїх членів. Створення, діяльність та співробітництво громадських організацій осіб з ДЦП регламентуються окремими законодавчими актами.

РОЗДІЛ 3.

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСІБ З ДЦП ЯК ФАКТОР СОЦІАЛІЗАЦІЇ, СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ТА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ СТОСОВНО ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

3.1. Програма дослідження

Постановка проблеми. Проблеми осіб з інвалідністю були і є у всі роки і у всіх народів. Вони, звичайно, видозмінювались, але не зникали. Чисельність осіб з обмеженими можливостями також варіювалася в залежності від ряду причин: війни, виробничого травматизму, хворого генофонду, екологічної забрудненості, появи нових хвороб та багато іншого. Проте, за статистичними мільйонами осіб з інвалідністю криється доля конкретної людини з саме їй притаманними проблемами внаслідок обмежених можливостей. Знівечена доля, не само реалізована особистість, забута й покинута напризволяще людина - ось картина, яку можна побачити в містах та селищах України. Є ознаки (проблеми) спільні для всіх осіб з інвалідністю. Це, скажімо, певна ізольованість, самотність, стигматизація і проблеми зі здобуттям освіти та працевлаштуванням тощо. Існують і специфічні, індивідуальні для кожного проблеми, спричинені наявністю фізичного порушення. Все це є актуальною проблемою.

В різні часи кожне суспільство по-своєму розцінювало ставлення та політику відносно людей з особливими потребами і, насамперед, таких, чиї порушення можна було побачити візуально. Для них створювались спеціальні благодійні заклади, які надавали різного роду допомогу. Люди з інвалідністю часто змушені були жебракувати.

В наш час і суспільство, і люди з ДЦП вийшли на нову площину: вони зрозуміли, що необхідно створити оптимальні умови для реалізації потенціалу осіб з особливими потребами. Після втілення цього задуму і держава, і інваліди отримують чисельні позитивні результати. Проте, самого лише розуміння

виявилось замало. На сьогодні в Україні можна спостерігати приблизно таку соціальну картину: інваліди індивідуально та об'єднуючись в громадські організації намагаються розв'язати власні проблеми (співпрацюючи з державними структурами) шляхом створення різноманітних нормативно-правових актів, підписанням договорів про співпрацю з владними та бізнес-представництвами, боротьбою за створення без бар'єрного середовища тощо.

Владні структури, в свою чергу, ніби прислухаються до вимог осіб з інвалідністю, налагоджують співпрацю з громадськими організаціями. Але потім, на практиці, щось не спрацьовує. Хоча й був прийнятий закон про створення доступності до різних соціально-значимих установ для осіб з інвалідністю, а саме тих, хто переміщається на кріслах колісних, але на практиці можна було спостерігати справжні махінації: робота або велася «для галочки», що жодним чином не полегшувало становище осіб з ДЦП, або не велася взагалі. В результаті інваліди отримали теж саме «бар'єрне середовище».

З іншого боку неправильним було б приховати той факт, що відбулися певні зрушення в політиці стосовно осіб з інвалідністю. Існують навчальні заклади, в яких люди з ДЦП отримують загальну середню та вищу освіту, підприємства та установи, в яких деякі з них мають змогу працювати, створюються громадські організації та реабілітаційні центри, покликані вирішувати оздоровчі чи соціальні проблеми конкретної групи людей, Інваліди отримують пенсії на рівні, а в деяких випадках і вищі, ніж, скажімо, пенсіонери за віком чи працівники певної кваліфікації.

Зокрема, великою проблемою при працевлаштуванні кваліфікованих фахівців з числа осіб з інвалідністю ДЦП є, з одного боку – суб'єктивне почуття неповноцінності особистості інваліда внаслідок порушення координації рухів або часткової втрати функцій кінцівок; з іншого боку – постійне негативне відношення потенційних роботодавців до присутності особи з інвалідністю в колективі. Саме для зміни психології працівників

кадрових служб підприємств необхідно, у першу чергу, знизити до мінімуму зовнішні ознаки інвалідності претендентів на кадрові вакансії. Зниження ступеня їхнього зовнішнього прояву до мінімуму, зміцнення тим самим впевненості осіб з інвалідністю у собі, неминуче приведе до ламання устояних у нашому суспільстві стереотипів.

Об'єкт дослідження – соціальні проблеми осіб з ДЦП.

Предметом дослідження є громадські організації осіб з ДЦП як фактор соціалізації, соціальної адаптації та формування соціальної політики стосовно осіб з інвалідністю.

Метою дослідження є вивчення діяльності громадської організації осіб з ДЦП в Україні, її ролі у вирішенні соціальних проблем осіб з інвалідністю.

Завдання дослідження:

1. Дізнатися мету створення громадської організації осіб з порушеннями опорно – рухового апарату;
2. Дослідити бачення осіб з ДЦП наявних умов їх соціального розвитку;
3. Виявити найбільш суттєві проблеми осіб з ДЦП та їх бачення стосовно шляхів усунення даних проблем;
4. Порівняти становище осіб з інвалідністю у до – кризовому та кризовому суспільстві;
5. Проаналізувати внутрішньо – та зовнішньо спрямовані напрямки діяльності громадської організації осіб з ДЦП;
6. Оцінити відповідність декларуємих та наявних умов соціальної взаємодії держави та неурядових організацій осіб з інвалідністю з ДЦП.

Гіпотезою дослідження є припущення, що громадські організації осіб з ДЦП формуються з метою самореалізації осіб з інвалідністю та створення без бар'єрного середовища у населених пунктах, оскільки це є головною проблемою осіб з особливими потребами, які пересуваються на кріслі колісному.

Вибіркова сукупність – кожен десятий член громадської організації з числа осіб з інвалідністю, що пересувається на кріслі колісному.

Метод дослідження – інтерв'ю.

3.2. Аналіз результатів дослідження

Інтерес суспільства до проблем осіб з інвалідністю з кожним роком зростає. Свідченням цьому є прийняття низки законів, впровадження програм, проектів різних рівнів та напрямків з метою поліпшення становища осіб з обмеженими можливостями. З'являються різні установи та структури, діяльність яких направлена на реалізацію послуг для людей з ДЦП: вищі та середньоспеціальні навчальні заклади, громадські організації, медико – реабілітаційні центри, спортивно – розважальні комплекси, підприємства громадських організацій осіб з інвалідністю тощо. Проте, їх діяльність поширюється, здебільшого, на вузьке коло осіб певної місцевості (найчастіше – обласного центру), що обмежує до них доступ мешканців інших населених пунктів.

Оскільки дана проблема є надзвичайно актуальною, то ми вирішили дослідити певні умови та напрямки діяльності громадських організацій осіб з ДЦП в Україні, їх ролі у вирішенні соціальних проблем осіб з інвалідністю.

Дослідження проводились з членами громадської організації «Київська асоціація осіб, хворих на церебральний параліч», яка об'єднує 640 осіб з ДЦП, не враховуючи членів їх сімей та членами громадської організації «Міська асоціація дітей-інвалідів та інвалідів з дитинства м. Полтави» (ГО «МАДІ»).

В ході інтерв'ювання респонденти висловили власне бачення стосовно причин та мети створення громадської організації.

Серед відповідей прослідковувалась спільна для всіх точка зору: «громадська організація - це саме та установа, де людина з фізичною або розумовою недостатністю почуває себе нарівні з іншими, позбавляється психо-емоційних та соціальних бар'єрів, відчуває себе потрібною, значущою, цікавою та унікальною. Це є саме те середовище, в якому можна спільно відчувати та пережити труднощі життєвих негараздів, які виникли в зв'язку з фізичною та (або) розумовою обмеженістю, адже ці труднощі виникають в багатьох членів

організації» Тобто в них виникає почуття рівності та емпатії, інклюзивності в дане мікро середовище. Саме в такій організації на людину ніколи не повішають принизливу стигму меншовартості.

Члени «КАСЩЕП» та ГО «МАДІ» вбачають причини створення організації не лише ті, що прописані в Статуті, але й в ряді інших. Скажімо, для багатьох це – радість спілкування, можливість поліпшити складне матеріальне становище за рахунок коштів, що виділяються організацією, гуманітарної допомоги, харчових пайків, отримати юридичну консультацію та підтримку (представництво), відкрити власну підприємницьку діяльність не зважаючи на обмежені можливості, отримати різноманітні послуги в установах, - безкоштовно або за пільговими цінами, створювати позитивний імідж про людей з ДЦП, спільно вирішувати існуючі проблеми, отримати додаткові знання, пройшовши комп'ютерні курси, працевлаштуватись за сприянням організації; цікаво, змістовно та корисно проводити культурно – дозвілєву діяльність (зокрема, брати участь в екскурсіях, перегляді театральних вистав та виступах поп – зірок).

Бачення осіб з ДЦП наявних умов їх соціального розвитку є спільним для всіх членів громадської організації «КАСЩЕП». Як і припускалося перед початком дослідження, однією з найбільш проблем, яка була і залишається для осіб з інвалідністю, які пересуваються на кріслах колісних, є бар'єрне соціальне середовище. І досі, не зважаючи на закони, прийняті Верховною Радою України та Укази Президента України про створення доступного середовища, проблема залишається не повністю вирішеною в багатьох містах. Дороги, під'їзди, входи в соціально значимі приміщення (насамперед – лікарні, поліклініки), транспорт є непридатними для користування даною категорією громадян. Багато хто з них скаржаться на недбале виготовлення інвалідних візків, які мають значні недоліки і вимагають тривалої адаптації. Внаслідок вищенаведених труднощів люди з особливими потребами постійно залежать від сторонньої допомоги.

Серед інших важливих проблем люди з ДЦП вказали на низький рівень пенсійних виплат, важкодоступність, внаслідок ряду причин, здобуття Вищої освіти, майже повна неможливість працевлаштуватись. Всі респонденти вказали на наявну в Україні байдужість з боку державних, владних структур та пересічних громадян до існуючих проблем осіб з інвалідністю. Як бачимо – люди з ДЦП в силу існуючих обставин змушені бути ізольованими від навколишнього світу, що надзвичайно негативно впливає на їх розвиток, психологічне самопочуття та самоактуалізацію. Вони не мають змоги регулярно спілкуватися з друзями, брати участь в різних заходах, які є звичними для багатьох їх ровесників.

Всі респонденти скаржились на нові умови видачі та продажу безкоштовних або пільгових ліків для осіб з інвалідністю. Їх суть зводиться до того, що лише два дні на місяць аптеки міста мають право реалізації лікарських засобів за пільговими умовами. Це спричинило виникнення скупчень кількесот людей на день біля приміщень аптекарських пунктів. Громадяни, котрі не встигли отримати виписані ліки мають право або купити їх, сплативши повну вартість, або чекати наступного місяця. Отже, наявні умови соціального розвитку осіб з ДЦП є несприятливими і ставлять таких громадян на межу виживання.

Шляхами усунення вказаних негативних явищ, на думку людей з ДЦП, є, перш за все, увага з боку владних структур, щоб вони прислухалися до звернень осіб з обмеженими можливостями, а не ігнорували їх. По – друге, потрібно вжити всіх можливих заходів заради створення без бар'єрного середовища та виділити по кожному маршрутному напрямку хоча б по одному транспортному засобу, який був би пристосований до потреб осіб з інвалідністю, які пересуваються на кріслах колісних. По – третє, матеріальна та соціальна підтримка має бути більш відчутною. Варто більш принципово та відповідально займатися питаннями працевлаштування людей з функціональними порушеннями на пристосованих робочих місцях. Потрібно переглянути умови

санаторно – курортного та медико – реабілітаційного оздоровлення осіб з ДЦП, створивши більш помірні ціни на дані послуги.

Нам цікаво було дізнатися, чи змінилося становище осіб з ДЦП внаслідок економічної кризи та воєнного стану. Кожен третій респондент відповів, що економічна криза жодним чином не позначилась на рівні їхнього життя. Проте, все ж – таки, 70% осіб відповіли, що криза вплинула негативно. В першу чергу, лікарські засоби, які для більшості з них є життєво необхідними, подорожчали вдвічі, що спричинило їх недоступність, по – друге, - майже повністю зникли спонсори, меценати, благодійники, які надавали членам громадської організації матеріальну та натуральну допомогу, безкоштовні послуги. І хоча пенсія не зменшилась, але внаслідок інфляції люди з особливими потребами змушені відмовлятися навіть від найнеобхідніших покупок і послуг.

У дослідженні ми спробували отримати інформацію про те, як люди з ДЦП відчують до себе ставлення суспільства. Але погляди респондентів розділилися. Одні з них висловили думку, що суспільство стало більш схильним до них та їх проблем. Причиною такого ставлення, як висловився один респондент, стала боротьба батьків, які виховують дітей та молодь з інвалідністю. Прихильники іншої оцінки вважають, що суспільство вкрай негативно ставиться до осіб з ДЦП, ігноруючи, принижуючи їх. « Дивляться, наче ми – вихідці з зоопарку» - сказала одна жінка на кріслі колісному. Багатьох респондентів засмучує людська байдужість, черствість, відчуженість, оцінка осіб з інвалідністю як меншовартих та другосортних людей. Втім, відношення не можна оцінити однозначно, оскільки «суспільство» - це широке поняття, і в різних ситуаціях, в різних середовищах відношення до людей з ДЦП змінюється. Цікаво, також, що респонденти вказали той факт, що емпатії і розуміння, співчуття з боку молоді в численні рази більше, ніж з боку старших поколінь.

Всі опитані вважають себе соціально активними. Крім того, вони мають щирі та глибокі патріотичні почуття, надзвичайно відповідально ставляться до виборів, цікавляться історією, політикою та культурознавством, мистецтвом,

літературою, беруть участь в різного роду заходах, а дехто і в змаганнях. Серед членів двох організацій є, на жаль, люди, які мають дуальну (подвійну) хворобу – ДЦП разом з розумовими порушеннями або психічною хворобою, є і повністю паралізовані особи, які просто не в змозі бути соціально активними, навіть, якби дуже сильно цього прагнули.

Організація «КАСЦЕП» та ГО «МАДІ» виключно для своїх членів здійснює наступні види послуг:

- щомісячна матеріальна підтримка кожного члена за рахунок асигнувань з міського бюджету, відрахувань від прибутку підпорядкованих організації дочірніх підприємств;(грошова та натуральна);
- надання 50%, а в деяких випадках – 100% знижок на проведення святкових подій в кафе, спортивних змаганнях тощо.
- безкоштовне навчання комп'ютерній грамотності для членів;
- обслуговування у парикмахерок за знижкою в 50% від вартості послуг;
- юридичні консультації, допомога в оформленні необхідних документів; сприяння у відкритті власної справи (юридичне, спонсорське);
- психологічна допомога;
- культурно-дозвіллева діяльність;
- підтримка творчих талантів своїх членів (спонсорська);
- допомога в оформленні необхідних соціальних допомог;
- консультаційна допомога;
- участь у реалізації різного рівня програм і заходів з питань соціального захисту осіб з інвалідністю;
- представництво інтересів клієнтів та захист їх законних прав.

В Українській економічно слабкій державі довгий час не приділялося належної уваги питанням фізичної реабілітації осіб з інвалідністю з дитинства як у дитячому так і в працездатному віці. Однак світова медична практика довела можливість ефективного поліпшення координації рухів осіб з інвалідністю ДЦП, відновленні часткової утрати функцій ніг і рук при

проведенні з особи з інвалідністю комплексу фізкультурно-реабілітаційних заходів щодо визначеної методики протягом визначеного періоду часу.

Громадські організації пропонують удосконалити роботу з людьми з інвалідністю по таких напрямках:

- 1) організація повноцінного дозвілля осіб з інвалідністю шляхом ведення різноманітної культурно-масової роботи з урахуванням сформованих груп по інтересах;
- 2) організація і проведення професійної орієнтації працездатних осіб з інвалідністю ДЦП із наступним сприянням у їхньому працевлаштуванні по наявній кваліфікації;
- 3) організація і проведення комплексної психолого-фізичної реабілітації осіб з інвалідністю ДЦП ;
- 4) організація лікувального комплексу для осіб з інвалідністю;
- 5) організація санаторно-оздоровчого комплексу.

Також організації намагаються максимально сприяти в лікуванні та оздоровленні своїх членів, вживаючи комплекс заходів, на мінімізацію їх фінансових витрат завдяки спонсорам.

Проте, на жаль, існує розбіжність між умовами, які задекларовані, та наявними стосовно соціальної взаємодії держави (влади) та неурядових організацій осіб з інвалідністю з ДЦП. Це виражається, передусім, в призупиненні впровадження вищевказаних договорів про співпрацю в зв'язку з повною відсутністю державного фінансування внаслідок дефіциту бюджету.

Таким чином, ми підтвердили нашу гіпотезу. Громадські організації осіб з ДЦП формуються соціально – активними особи з інвалідністю заради захисту законних прав та інтересів осіб з обмеженими можливостями, поліпшення їх становища у суспільстві шляхом створення без бар'єрного середовища у населених пунктах та досягненні вільного доступу до об'єктів громадського призначення, а також з метою створення позитивної громадської думки про осіб з обмеженими можливостями, оскільки в Україні дані процеси знаходяться на початковому етапі й потребують активної участі осіб з особливими потребами.

Висновки до третього розділу

Результати дослідження показали, що основними завданнями громадських організацій «КАСЦЕП» та ГО «МАДІ» є:

1. участь у створенні економічних та морально-психологічних умов для залучення членів – осіб з інвалідністю до активної громадської діяльності;
2. участь у реалізації державних, регіональних та місцевих програм і заходів з питань соціального захисту їх членів;
3. надання матеріальної (грошової, продуктової, речової), соціально-психологічної, консультативної допомоги членам громадських організацій;
2. 4) надання соціальних послуг, здійснення громадського контролю за дотриманням їх прав, представництво їх інтересів та захист прав;
1. сприяння створенню медичних центрів фізичної реабілітації та лікувально-профілактичних закладів (санаторіїв, баз відпочинку, таборів, тренажерних залів, лазень тощо) для осіб з інвалідністю;
2. участь у придбанні медичних препаратів та обладнання для потреб осіб з інвалідністю;
3. участь в організації збирання та переробки лікарських рослин та лікарської сировини для потреб їх членів;
4. сприяння професійній орієнтації членів громадських організацій – осіб з інвалідністю згідно медичних висновків;
3. 10) налагодження співробітництва з іншими державними органами, підприємствами, установами та організаціями усіх форм власності, а також із громадськістю для досягнення мети громадських організацій.

ВИСНОВКИ

Кожна людина є невід’ємною і неповторною структурною одиницею будь-якого суспільства, з лише їй притаманними якостями, здібностями, світоглядом, вподобаннями, вміннями. Внаслідок цього втрата будь-кого з громадян є непоправною, остаточною. І втрата може відбутися не лише тоді, коли людина помирає, але, нажаль, і тоді, коли внаслідок повної або часткової інвалідності вона стає повністю (і часто – назавжди) ізольованою від суспільства, абсолютно залежною від сторонньої допомоги.

Однією з основних причин того, що людина ізольована є відсутність необхідних умов для пересування осіб з інвалідністю, які пересуваються на кріслах колесних, у містах, наявність незліченної кількості бар’єрів. Проте, люди з ДЦП не змогли змиритися з байдужістю та ігноруванням їхніх проблем з боку суспільства, і вирішили об’єднавшись в громадські організації, відстояти своє законне право на повноцінне життя. Саме ці люди й стали об’єктом магістерського дослідження.

Згідно з поставленими завданнями, ми вивчали теоретичні та законодавчі аспекти створення громадських організацій осіб з інвалідністю в Україні та за кордоном, досліджували роль НУО осіб з ДЦП в соціалізації, соціальній адаптації та формуванні соціальної політики стосовно осіб з інвалідністю.

Розглянувши становище осіб з ДЦП в Україні, ми зрозуміли, що в суспільстві майже вся державна підтримка таким громадянам існує лише в законах та документах, а на практиці вона майже повністю відсутня. Особи з ДЦП внаслідок неможливості вільно пересуватися в населеному пункті втрачає надані державою пільгові права навчання у закладах вищої освіти, можливість працевлаштуватися, проводити дозвілля та багато іншого.

Звичайно, існують виключення з усіх правил. Зауважимо, серед осіб з ДЦП трапляються яскраві особистості, які наперекір долі, стають успішними, мають значні досягнення. Прикладом цьому можуть слугувати учасники параолімпійських ігор і не тільки.

Дослідивши механізми взаємодії держави та некомерційних організацій осіб з інвалідністю ми дійшли до висновку, що в Україні відпрацьована чимала кількість таких механізмів, багато з яких ефективно впроваджуються. Це, скажімо, соціальне замовлення, державне соціальне спонсорство).

Взаємодія відбувається у формах інформаційного обміну, проведенні спільних акцій, реалізації програм соціальної та культурної інтервенції, підтримки соціальних ініціатив, фінансуванні соціальної сфери.

Співробітництво держави та організацій осіб з інвалідністю регламентується Законом України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні». Саме цей закон ми і спробували проаналізувати у своїй роботі. У ньому чітко висвітлені мета створення громадських організацій осіб з інвалідністю. Основні види їх діяльності, сприяння держави у діяльності організацій, яким надані певні пільги з оплати податків, кредитування, пріоритети при розміщенні державного замовлення. Усе це відбувається під контролем спеціально уповноваженої державної Комісії. В Україні прийняті дуже важливі нормативно – правові акти. Які стосуються осіб з інвалідністю. Це, передусім, «Стандартні правила забезпечення рівних прав для осіб з інвалідністю» і розпорядження Кабінету Міністрів України « Про розробку та організацію серійного виробництва міських пасажирських автобусів та тролейбусів, переобладнаних або обладнаних спеціальними пристроями для перевезення осіб з інвалідністю на кріслах колісних».

Нажаль, на практиці ми бачимо лише незначний відсоток виконання вказаних законів і розпоряджень, а люди з ДЦП знову залишаються соціально ізольованими. Інклюзія в суспільне життя відбувається дуже повільно.

Вивчаючи сучасний стан громадських організацій осіб з ДЦП в Україні, ми зрозуміли, що їх є вже чимала кількість. Також ми могли констатувати факт, що в деяких областях України є по декілька організацій, які займаються вирішенням проблем осіб з ДЦП, а в деяких – жодної. Причину подібного явища з'ясувати не вдалося, проте, ми припускаємо, що це сталося внаслідок того, що в цих областях концентрується мала кількість людей з подібними

функціональними порушеннями і вони не проявили подібної іншим особи з інвалідністю ініціативи.

Громадські об'єднання осіб з ДЦП створюються з метою захисту інтересів своїх членів, їх соціальної, психологічної, реабілітаційної та матеріальної підтримки. А також освітнього, професійного та культурного розвитку. Ці об'єднання намагаються посприяти кожному з своїх членів само реалізуватися. Вони ведуть боротьбу за позитивний імідж своїх членів.

Стосовно закордонного досвіду діяльності громадських організацій осіб з інвалідністю можна сказати, що він багатий та успішний. У своїй роботі ми порівнювали НУО у Данії, Великобританії, США, Німеччині, Франції, Японії. Звичайно, в кожній з цих країн ми помітили певні відмінності у політиці держав стосовно осіб з інвалідністю та їх організацій. У більшості держав створені та функціонують умови доступності осіб з ДЦП до багатьох сфер соціального, культурного, економічного та політичного життя. Бар'єрність майже відсутня.

Провівши дослідження з членами громадських організацій «КАСЦЕП» та ГО «МАДІ», виходячи з отриманої під час дослідження інформації, ми пропонуємо вжити певних заходів інноваційного характеру, які, на наш погляд сприятимуть позитивній соціалізації та інтеграції осіб з ДЦП в Україні.

- вважаємо за необхідне перекласти функції контролю за виконанням програм з створення без бар'єрного середовища громадськими організаціями осіб з ДЦП: перевіркою будівель від моменту початку реорганізації до її завершення.
- створення не просто робочих місць, а конкретних підприємств, колективи яких склалися б з людей з порушенням опорно-рухового апарату;
- збільшення числа публікацій, теле - радіопрограм, Інтернет - сайтів, де б містилася б інформація про заходи, про методи і технології роботи, приклади успішних людей з ДЦП та інша, яка могла б полегшити як буденне життя представників цієї категорії, так і виявлення шляхів їх соціальної інтеграції;

- створення (або розширення існуючих) фондів благодійних внесків на лікування людей (особливо дітей) з порушенням опорно-рухового апарату;
- на нашу думку параолімпійські ігри мають проводитись не лише на всеукраїнському чи світовому рівнях, але й на регіональному;
- розробка програм державної підтримки хворих на ДЦП має проводитися на основі соціологічних досліджень, у яких респонденти на власному досвіді зіткнулися з цією проблемою, та їх рідні;
- має бути матеріальна підтримка талановитої молоді з обмеженими можливостями, яка б сприяла їх розвитку та самореалізації;
- потрібно вдосконалити систему соціального супроводу осіб з ДЦП (виявлення клієнтів, які потребують такого виду допомоги; профілактичної роботи з батьками);
- люди з ДЦП заслуговують на участь в прийнятті різних важливих рішень: їх погляди та позиції мають бути враховані не лише на виборах Президента чи Верховної ради, а в інших важливих питаннях;
- необхідно збільшити державне фінансування на розширення та вдосконалення роботи різних реабілітаційних центрів, їх популяризації в суспільстві;
- потрібно переглянути умови вартості лікування та реабілітації осіб з ДЦП в санаторіях, реабілітаційних центрах тощо.

Втілення вищенаведених заходів обов'язково стало б поштовхом для більш повноцінного розвитку та соціальної інтеграції осіб з порушенням опорно-рухового апарату.

Схожість

Джерела з Інтернету

521

2	http://romny-mcss.edukit.sumy.ua/Files/downloads/0403253_2F846_tuptya_l_t_ivanova_i_b_socialna_robota_teoriya	74 джерела	0.71%
3	http://dglib.nubip.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5285/1/tvezovska_Praktichna%20_new.pdf	23 джерела	0.64%
4	https://studfile.net/preview/3741744/page:5	3 джерела	0.61%
5	https://docs.dtkk.ua/doc/1085.17.12		0.54%
6	https://gendocs.ru/v25674/%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE	13 джерел	0.49%
7	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/1293/1/%D0%B4%D1%96%D0%B4%D1%83%D1%85.pdf	2 джерела	0.47%
8	http://elibrary.kubg.edu.ua/2562/2/O_Bezpalko_monograph_IL.pdf	17 джерел	0.44%
9	http://library.sociology.kharkov.ua/books/mensocrab/10.html	32 джерела	0.39%
10	https://ua-referat.com/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F_%D0%	2 джерела	0.36%
11	https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/24757/4/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BA	11 джерел	0.35%
12	http://um.co.ua/6/6-11/6-119281.html	4 джерела	0.32%
13	http://www.ndu.edu.ua/storage/2020/zbirnyk_tez_2020_psycho.pdf	2 джерела	0.31%
14	https://jak.bono.odessa.ua/articles/meta-i-elementi-socialnih-organizacij.php	2 джерела	0.3%
15	https://www.smr.gov.ua/uk/dovidka/partijni-ta-gromadski-organizatsiji/383-gromadski-organizatsiji.html	35 джерел	0.28%
16	https://xronograf.at.ua/load/14-1-0-2485	22 джерела	0.28%
17	http://mlsp.kmu.gov.ua/labour/sp/control/uk/publish/article?art_id=37514&cat_id=36013		0.25%
18	http://ni.biz.ua/7/7_5/7_53092_sovetskogo-obshchestva.html		0.25%
19	https://vdocuments.mx/oe-f-2017-05-29.html	4 джерела	0.24%
20	http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7041/Semyhina_Model_sotsialnoho_planuvannia.pdf	6 джерел	0.24%
21	http://be.convdocs.org/docs/index-67302.html?page=13	30 джерел	0.22%

22	http://www.healthrights.in/helpfuladdress/index.php?action=results&poll_ident=1	23 джерела	0.2%
23	https://podil.kyivcity.gov.ua/files/2015/6/16/2424.pdf		0.18%
24	https://vmuroi.uu.edu.ua/?group=11&idd=us_publication&us_publication=822	4 джерела	0.18%
25	http://ephshair.phdpu.edu.ua/bitstream/handle/8989898989/927/%d0%a0%d0%be%d0%b7%d0%b4%d1%96%d0%bb	3 джерела	0.16%
26	http://um.co.ua/6/6-10/6-103389.html	5 джерел	0.14%
27	http://repository.khpa.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/2923/1/%d0%bc%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%b3%d1	9 джерел	0.14%
28	https://ombudsman.gov.ua/ua/all-news/pr/upravl%D1%96nn%D1%96-pracz%D1%96-ta-socz%D1%96alnogo-zaxistu-n	20 джерел	0.12%
29	http://mlsp.kmu.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=41899	3 джерела	0.12%
30	https://mtu.gov.ua/files/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82%202019-2021.pdf		0.11%
31	https://uu.edu.ua/upload/Nauka/Electronni_naukovi_vidannya/Inkljuzivne_osvitn_seredovische/2019_19_3.pdf	12 джерел	0.11%
32	https://procurement-notice.undp.org/view_file.cfm?doc_id=96051	2 джерела	0.11%
33	http://ni.biz.ua/3/3_9/3_9288_etnicheskie-obshchnosti.html		0.09%
34	http://esnuir.eenu.edu.ua/handle/123456789/16564	14 джерел	0.09%
35	http://eprints.kname.edu.ua/50983/1/2018_%D0%9F%D0%95%D0%A7_34%20%D0%9D_%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D	16 джерел	0.09%
36	http://www.dse.org.ua/arhcive/11/1%2811%29_2009.pdf	14 джерел	0.09%
37	https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/13299/1/%d0%94%d0%95%d0%af%d0%9a%d0%86%20%d0%9f%d0	3 джерела	0.08%
38	https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/compar_2011.pdf		0.08%
39	https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/41885/1/Mon_SOTSIAL_NYY%20ZAKHYST_23.pdf	2 джерела	0.07%
41	http://incl.org.ua/dolayuchi-bar-ri		0.07%
42	https://docs.dtkk.ua/doc/1077.586.0	18 джерел	0.07%
43	https://ombudsman.gov.ua/ua/all-news/pr/golovnego-upravl%D1%96nnya-pens%D1%96jnogo-fondu-ukra%D1%97ni-u-chern%...		0.07%
44	https://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/162885/2018_4_%d0%91%d0%be%d1%80%d0%be%d0%b4%d1%9	30 джерел	0.07%

45	http://ippi.org.ua/sites/default/files/enciklopediya_sociogumanitarnoy_informologii.pdf	30 джерел	0.06%
46	http://www.obriy.pib.com.ua/2003/08_03/04.shtml		0.06%
47	http://www.document.ua/dovidnik-tipovih-profesiino-kvalifikaciinih-harakteristik-po-doc158350.html	2 джерела	0.06%
48	https://knowledge.allbest.ru/law/2c0a65625b3bc78b5d43b89421206c26_2.html	4 джерела	0.06%
49	https://dpsu.gov.ua/upload/%D0%9Fosibnik_z_ocinki_korypcijnih_rizikiv_ta_rozrobki_planiv_protidii_korypcii.pdf	9 джерел	0.05%
50	https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/1004/3.1.pdf	2 джерела	0.05%
51	http://eprints.zu.edu.ua/36845/7/11%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A_%D0%90%D0%BA%D1%82...		0.05%
52	http://nau.org.ua/21-23-veresnya-2012-roku-vidbulas-u-m-khmelnitskij-vseukrajinska-konferentsiya	2 джерела	0.05%
53	https://fspo.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/01/%D0%9E%D0%BB%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0...		0.05%

Джерела з Бібліотеки

29

1	Студентська робота	ID файлу: 1010091409	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	6.82%
40	Студентська робота	ID файлу: 1015803070	Навчальний заклад: Open International University of Hu	27 Джерело 0.07%
54	Студентська робота	ID файлу: 1016022246	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.05%